

Proiectul comun OIM/PNUD/Programul Global
”Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare” – Faza II

Ghid cu instrucțiuni metodologice
privind utilizarea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD
pentru măsurarea implementării abordării integrate în acest sens

Elaborat de către:

Viorica Toartă și Maria Vremiș,

Consultanți naționali OIM

Chișinău 2018

Cuprins

Lista abrevierilor	3
Introducere	4
I. Roluri și responsabilități în cadrul procesului M&E participativă.....	6
II. Structura raportul de evaluare în baza indicatorilor DMD	11
III. Instrucțiuni metodice privind analiza indicatorilor DMD	13
Bibliografie	41

Lista abrevierilor

AFM	Ancheta Forței de Muncă
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
APC	Administrația Publică Centrală
APL	Administrația Publică Locală
BNS	Biroul Național de Statistică
BRD	Biroul Relații cu Diaspora
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
DMD	Diasporă, Migrație și Dezvoltare
GLI	Grupul de Lucru Interministerial
GoRM	Guvernul Republicii Moldova
M&E	Monitorizare și Evaluare
MAEIE	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
MDOC	Misiuni Diplomatice și Oficii Consulare ale Republicii Moldova peste hotare
MiDL	Proiectul „Integrarea Migrației în Dezvoltarea Locală”
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
PME	Lista indicatorilor Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova
ODIMM	Organizația de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii
PARE 1+1	Programul de Atragere a Remitențelor în Economie
PNUD	Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
SIA	Sistem Informațional Automatizat
VMS	Valori Mobiliare de Stat

Introducere

În conformitate cu prevederile Programului de activitate a Guvernului al Republicii Moldova pentru anii 2016-2018 (*punctul 2 al Capitolului XVI*)¹, Planului de acțiuni al Strategiei Diaspora 2025 (*acțiunea 1.2.*)² și Planului de acțiuni al Cancelariei de stat pentru anul 2017 (*acțiunea 134*)³, în septembrie 2017, Guvernul Republicii Moldova a instituționalizat Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul Diasporei, Migrației și Dezvoltării (DMD)⁴. Scopul acestui mecanism este sporirea nivelului de comunicare și coordonare la nivelul administrației publice centrale și locale în ceea ce privește realizarea obiectivelor strategice ale politicii de stat în domeniul DMD, pentru maximizarea impactului pozitiv al dezvoltării social-economice sustenabile naționale și minimizare a efectelor negative asociate migrației. Monitorizarea și evaluarea (M&E) constituie elementele indispensabile ale mecanismului dat, fiind menite să asigure măsurarea implementării abordării integrate a DMD, dar și identificarea timpurie a posibilelor devieri/probleme apărute în realizarea politicilor și programelor, cu operare de ajustări/adaptări corespunzătoare în cadrul acestora. Astfel, în scopul instituirii unui cadru de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD și a mersului mecanismului de abordare integrată, cu suportul OIM, a fost realizată o analiză a procedurilor și mecanismelor existente în domeniu. În rezultatul acesteia a fost determinat modul conceptual de organizare a acestui cadru de M&E, și anume: (i) metodologia de constituire; (ii) structura; (iii) tipurile indicatorilor propuși spre utilizare și periodicitatea colectării acestora; (iv) sursele de date; (v) rolurile instituțiilor participante și modul de prezentare a datelor pentru raportare în cadrul procesului de M&E. În acest context, a fost propus un set de 65 de indicatori (cantitativi și calitativi; de progres și impact), care au fost extrași, cu respectarea criteriilor calității recomandate de către UE⁵, din cadrul strategic și politic în vigoare⁶. Indicatorii respectivi au fost integrați în cadrul unei matrice și divizați pe 6 domenii specifice determinate ca fiind relevante pentru procesului de M&E a politicilor în domeniul DMD și a mersului implementării

---

¹ Programul de activitate al Guvernului 2016-2018. Punctul 2 al Capitolului XVI.

http://gov.md/sites/default/files/document/attachments/guvernul_republicii_moldova_-_programul_de_activitate_al_guvernului_republicii_moldova_2016-2018.pdf

² Hotărârea Guvernului nr. 200 din 26.02.2016, cu privire la aprobarea Strategiei naționale „Diaspora-2025” și a Planului de acțiuni pentru anii 2016-2018 privind implementarea acesteia.

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=363576>

³ Planul de acțiuni al Cancelariei de Stat pentru anul 2017.

http://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/planul_de_actiuni_al_cancelariei_de_stat_pentru_anul_2017_2.pdf

⁴ Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371433>

⁵ REG (CE) nr.223/2009 privind statisticile europene, cu amendamentele operat din Mai 2015.

<https://publications.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/752204c9-2b25-44db-a7f5-e54398a5ee25/language-ro>; Eurostat (2011). Codul de Bune Practici al Statisticilor Europene. Pentru

autoritățile statistice naționale și comunitare. Principiul 9, indicatorul 9.4.

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5922385/10425-RO-RO.PDF>)

⁶ În acest sens au fost vizate 29 de documente, care au rezultat în urma inventarierii a cadrului strategic și politic național, exercițiu realizat la etapa incipientă a prezentei activități de consultanță.

mecanismului de abordare integrată în acest context. Totodată, ținând cont de importanța asumării proprietății (ownership-ului) asupra produsului final, dar și a rolului participativ la exercițiului de M&E ce urmează a fi realizat, matricea de indicatori respectivi a fost supusă consultării și validării de către membrii Grupul de Lucru Interministerial (GLI) în cadrul unui atelier de lucru organizat în acest scop⁷.

Totodată, ținând cont de noutatea și complexitatea exercițiului de M&E a politicilor în domeniul DMD și a mersului implementării mecanismului de abordare integrată în domeniul respectiv, pentru realizarea acestuia într-o manieră calitativă și eficientă, a fost identificată necesitatea unui suport metodologic în acest context, ceea ce de altfel justifică necesitatea elaborării prezentului Ghid cu instrucțiuni metodologice.

Scopul ghidului

Scopul prezentului Ghid este oferirea suportului metodologic Biroului Relații cu Diaspora din cadrul Cancelariei de Stat, instituțiilor partenere ale administrației publice centrale și locale, în desfășurarea coerentă și participativă a proceselor de M&E a politicilor în domeniul DMD și mersului implementării abordării integrate în acest sens.

Ghidul este elaborat în conformitate cu prevederile Termenilor de Referință, ținându-se cont de rezultatele analizei procedurilor și mecanismelor existente pentru M&E ale politicilor naționale în domeniul DMD și mecanismului de abordare integrată, exercițiu realizat în perioada incipientă a activității de suport⁸, precum și de prevederile Concepției privind instituirea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD pentru măsurarea implementării abordării integrate în acest sens⁹.

Utilizatorii

Utilizatorii prezentului *Ghid cu instrucțiuni metodologice* sunt:

- Personalul Biroului Relații cu Diaspora din cadrul Cancelariei de Stat,
- Membrii Comitetului interministerial în domeniul Diasporă Migrație și Dezvoltare,
- Specialiștii desemnați în calitate de „*puncte de contact pentru domeniul Diasporei Migrației și Dezvoltării*” din cadrul instituțiilor Administrației Publice Centrale, membri ai Grupului interministerial de Lucru, precum și
- Persoanele desemnate responsabile de domeniul Diasporei Migrației și Dezvoltării din cadrul Administrației Publice Locale la cele două niveluri: (i) de coordonare și

---

⁷ Ședința Grupului de Lucru Interministerial din data de 6 decembrie 2016, în cadrul căreia au participat specialiștii din cadrul instituțiilor APC desemnați în calitate de „Puncte de contact pentru domeniul DMD din cadrul instituțiilor” în conformitate cu prevederile HG. Nr. 725/2017.

⁸ OIM (2017). Raportul incipient privind situația actuală și procedurile existente de M&E a politicilor în domeniul DMD. Elaborat de către Vremiș M., și Toartă V. consultanți naționali.

⁹ OIM (2017). Concepția privind instituirea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD pentru măsurarea implementării abordării integrate în acest sens. Elaborat de către Vremiș M., și Toartă V. consultanți naționali.

promovare a politicilor de dezvoltare la nivel local; și (ii) de implementare a politicilor de dezvoltare la nivel local.

Structura și conținutul ghidului

Ghidul este alcătuit din partea introductivă și trei capitole interconectate. În cadrul părții *introductive* este prezentat contextul actual ce a servit la elaborarea prezentului Ghid cu instrucțiuni metodologice, scopul acestui instrument, utilizatorii și structura. În cadrul *primului* capitol al Ghidului dat sunt prezentate rolurile delimitate ale fiecărui partener în procesul de M&E a politicilor în domeniul DMD și mersului implementării mecanismului de abordare integrată în acest context. În cadrul *capitolului doi* este prezentată structura propusă a raportului de evaluare și distribuția indicatorilor de monitorizare din cadrul matricei de M&E DMD, conform capitolelor și subcapitolelor din cadrul acesteia. În cadrul *celui de-al treilea capitol* sunt prezentate reperele metodologice privind modalitățile de utilizare pentru analiză a indicatorilor, inclusiv, acolo unde datele indicatorilor au fost disponibile public, sunt prezentate și exemplificări analitice ale acestora, constituind astfel și o evaluare analitică de referință a situației (Baseline).

I. Roluri și responsabilități în cadrul procesului M&E participativă

Fiind un exercițiu participativ, M&E a politicilor în domeniului DMD și mersului implementării mecanismului abordării integrate a domeniului dat, pentru ca aceasta să fie realizată eficient și obiectiv o delimitare clară a rolurilor și responsabilităților tuturor participanților în cadrul acestui proces este absolut necesară. În cadrul prezentului Ghid sunt prezentate instrucțiunile respective în acest sens, după cum urmează:

Biroul Relații cu Diaspora din cadrul Cancelariei de Stat - pentru realizarea exercițiului de M&E a politicilor în domeniul DMD la nivel național (central și local) și a mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului DMD¹⁰, îi revin următoarele sarcini:

- Solicitarea și colectarea sistematică de la „*Punctele de contact pentru domeniul DMD*„ din cadrul instituțiilor APC, a informațiilor privind gradul de integrare în cadrul politicilor și programelor sectoriale a domeniilor DMD, progresele în raport cu țintele trasate și impactul migrațional al acțiunilor realizate din această perspectivă. Informațiile urmează a fi colectate anual, în două forme: (i) narativă, cu prezentarea succintă a situației în sector privind gradul de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor și programelor aflate în implementare și aflate în fază de proiect, și (ii) tabelară, cu prezentarea datelor indicatorilor aferenți sectorului din cadrul matricei M&E DMD. Totodată, pentru sporirea calității informației ce urmează a fi prezentată, BRD, va oferi suport metodologic și la necesitate, operațional „*Punctelor de contact pentru domeniul DMD*„, în evaluarea

---

¹⁰ P. 6, alin. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

gradului de integrare a domeniilor DMD în cadrul politicilor sectoriale și analiza impactului migrațional¹¹.

- Elaborarea, în baza informațiilor primite, a raportului anual de evaluare¹², în cadrul căruia urmează a fi analizat: (i) progresul acțiunilor realizate în raport cu țintele trasate relevante subdomeniilor DMD determinate, precum și impactul migrațional al acestora; (ii) gradul de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor naționale (la nivel sectorial și local) și evoluția mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului DMD.
- Formularea în baza rezultatelor evaluării a concluziilor și recomandărilor privitoare la: (i) depășirea provocărilor și/sau devierilor identificate; (ii) necesitățile operării de ajustări/adaptări corespunzătoare în cadrul politicilor și programelor (în derulare și în faza de proiect), precum și a indicatorilor de monitorizare a acestora, în vederea eficientizării integrării domeniului DMD, monitorizării și evaluării implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului dat, precum și (iii) acțiunile ce urmează a fi întreprinse în vederea obținerii de performanțe pozitive din perspectiva impactului migrațional;
- Prezentarea raportului de evaluare pentru discuții, după caz pentru completări, membrilor Grupului tehnic de lucru interministerial¹³, care urmează să decidă asupra nivelului de finalitate a acestuia pentru a fi prezentat pentru examinare Comitetului interministerial în domeniul DMD;
- Prezentarea raportului de evaluare Comitetului interministerial în domeniul DMD, care în urma examinării va formula în adresa Guvernului a unui set de propuneri și recomandări corespunzătoare în vederea eficientizării integrării domeniului DMD în cadrul politicilor naționale, coordonării politicii de stat în domeniul respectiv, precum și după caz, ajustării viziunii strategice pe termen mediu și lung în acest context¹⁴.
- Asigurarea diseminării publice a rezultatelor evaluării prin plasarea Raportului final pe pagina web a BRD și a instituțiilor relevante¹⁵.
- Realizarea exercițiului de reevaluare periodică participativă, a indicatorilor din cadrul matricei de indicatori de M&E DMD și surselor de date (dar nu mai rar decât o dată la 5 ani), pentru îmbunătățirea calității și relevanței acestora, depășirii provocărilor și lacunelor identificate în proces de colectare și analiză, toate acestea contribuind la eficientizarea și asigurarea continuității procesului de M&E a politicilor în domeniul DMD și mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului DMD.

---

¹¹ P.6, alin. 4 și Capitolul II, p.7, alin 1 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

¹² Capitolul II, P. 7, alin. 3 și 4 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

¹³ Capitolul II, P. 5 alin. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

¹⁴ Capitolul II, P.2, alin.2 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

¹⁵ Capitolul II, P.7 alin. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

Comitetul interministerial în domeniul Diasporei, Migrației și Dezvoltării – din perspectiva principiului participativ contributiv la exercițiul de M&E a politicilor în domeniul DMD și mersului implementării abordării integrate a domeniului DMD, membrilor Comitetului le revin rolurile de:

- Luare a deciziei¹⁶ privind operaționalizarea cadrului de M&E a politicilor în domeniul DMD și mecanismului de abordare integrată în acest context, cu menționarea instituțiilor din cadrul APC participante la acest proces și cu indicarea periodicității: (i) realizării exercițiului de M&E la nivel național sectorial; (ii) prezentării informațiilor de către „*Punctele de contact pentru domeniul DMD*”, din cadrul instituțiilor APC, către Biroul pentru Relații cu Diaspora pentru realizarea de către acesta a exercițiului de M&E respectiv la nivel național; (iii) elaborării și prezentării de către BRD a raportului de evaluare Comitetului interministerial pentru examinare.
- Prezentare a în baza rezultatelor evaluării Guvernului a unui raport¹⁷, sub forma unei note informativă succinte cu includerea:
  - principalelor constatări rezultate din evaluare referitoare la gradul de integrare în cadrul politicilor naționale a domeniului DMD, mersul implementării mecanismului de abordare integrată în acest context, și evoluția impactului migrațional a măsurilor realizate.
  - propunerilor și recomandărilor pertinente privind necesitatea: (i) integrării/consolidării prezenței domeniului DMD în cadrul anumitor strategii și programe de dezvoltare naționale și sectoriale¹⁸; (ii) introducerii ajustărilor/completărilor în cadrul de politici și programe (în derulare și proiectelor propuse) cu măsuri necesare unei creșterii pozitive a impactului migrațional pentru dezvoltare; (iii) eficientizării coordonării politicii de stat în domeniul DMD, și la necesitate, ajustare a viziunii strategice pe termen mediu și lung în acest domeniu .

Punctele de contact pentru domeniul Diasporei Migrației și Dezvoltării din cadrul instituțiilor APC – pentru facilitarea exercitării atribuțiilor de coordonare, implementare, M&E a programelor de dezvoltare la nivel sectorial¹⁹, inclusiv pentru asigurarea participării contributive la exercițiul național de M&E a politicilor în domeniul DMD și mersului mecanismului de abordare integrată a domeniului dat, le revin următoarele sarcini specifice:

- Colectarea anuală în cadrul sectorului (inclusiv de la nivel local) a informațiilor privind integrarea domeniilor DMD în cadrul politicilor și programelor sectoriale (în implementare

---

¹⁶ Capitolul II, P. 3, alin. 6 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

¹⁷ Capitolul II, P.3 alin. 8 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

¹⁸ P.1 alin. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

¹⁹ Capitolul II, p.4 alin. 2 și p.5, alin. 2) al sub-compartimentului „Persoanele responsabile desemnate în grupurile de lucru la nivel tehnic” din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

și în faza de proiect), precum și a datelor pentru indicatorii aferenți din cadrul matricei de indicatori de M&E DMD;

- Efectuarea în baza informațiilor colectate a analizei: (i) gradului de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor sectoriale cu aprecierea mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului; și (ii) impactului migrațional al politicilor și programelor elaborate și evoluția indicatorilor în raport cu țintele trasate²⁰. Reieșind din complexitatea sarcinii respective, va solicita, la necesitate, suportul metodic și operațional al BRD²¹.
- Prezentarea către BRD a rezultatelor evaluării sectoriale în formă narativă succintă, cu prezentată situației din sector privind gradul de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor și programelor și impactul migrațional al acestora, precum și în formă tabelară - datele indicatorilor aferenți sectorului din cadrul matricei de indicatori de M&E DMD.
- Participarea în calitate de membru desemnat la ședințele Grupului tehnic de lucru interministerial²², cu expunere asupra: (i) problemelor care afectează procesul de implementare în cadrul sectorului a mecanismului de abordare integrată a domeniilor DMD, inclusiv și a mersului realizării exercițiului de M&E în acest context; (ii) raportului de evaluare elaborat de către BRD, cu intervenție, după caz, cu propuneri de ajustări sau completări de rigoare, (ii) gradului de finalitate raportului respectiv pentru a fi prezentat pentru examinare Comitetului interministerial în domeniul DMD;
- Asigurarea diseminării publice a rezultatelor evaluării prin plasarea Raportului final pe pagina web a instituției²³;
- Participarea la exercițiului de reevaluare periodică a indicatorilor din cadrul matricei DMD și surselor de date (nu mai rar decât o dată la 5 ani), pentru asigurarea eficientizării și continuității procesului de M&E a politicilor în domeniul DMD și mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului DMD.

Specialiștii desemnați ca fiind responsabili de coordonarea și implementarea subiectelor ce țin de domeniul DMD din cadrul instituțiilor APL - reieșind din principiile descentralizării administrative²⁴, se recomandă replicarea la nivelul local al modelului național propus pentru

---

²⁰ Capitolul II, P.5, alin. 2 al sub-compartimentului „Persoanele responsabile desemnate în grupurile de lucru la nivel tehnic” din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

²¹ P.6, alin. 4 și Capitolul II, p.7, alin 1 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

²² Capitolul II, P. 5 alin. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

²³ Capitolul II, P.7 alin. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

²⁴ Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006, nu menționează expres DMD în calitate de domeniul de competență proprie a APL I sau II. Ceea ce înseamnă, pe de o parte, că domeniul dat este un domeniu de competență a Guvernului, care poate fi delegat către APL cu condiția asigurării integrale a finanțării din bugetul de stat. Pe de altă parte, aceasta înseamnă că APL pot, în caz de necesitate și posibilitate, să se implice în domeniul dat în modul și limitele posibilităților. Iar în calitate de teme juridic pentru implicarea APL într-o formă sau alta în gestionarea migrației pot fi folosite prevederile art. 5 al Legii nr. 435/2006 care

realizarea M&E politicilor în domeniul DMD și a mersului integrării mecanismului de abordare integrată a domeniului dat. Totodată, prezentul *Ghid* se propune de a fi utilizat în calitate de reper metodologic pentru facilitarea: (i) coordonării, promovării și integrării/considerării în cadrul politicilor locale de dezvoltare a domeniul DMD; (ii) realizării la nivel local a exercițiului de M&E a mersului mecanismului de abordare integrată a domeniului DMD în cadrul politicilor și programelor locale de dezvoltare, precum și analizei impactului migrațional; (iii) participării la exercițiul de M&E a politicilor în domeniul DMD și mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului respectiv, prin oferire de informații și date; (iii) determinării bazate pe analiza situației la nivel local a necesităților pentru serviciile de suport (precum sunt cele de: evidență și informare, îngrijire și supraveghere, suport la (re)integrare) pentru migranți și familiile acestora, precum și a ariilor de cooperare cu diaspora și asociațiile de băștinași la nivel local/comunitar în vederea dezvoltării comunitare²⁵; și (iii) pregătirea pentru atragerea și accesarea fondurilor disponibile în domeniul migrației de la partenerii de dezvoltare²⁶.

---

prevede dreptul autorităților locale și centrale de a coopera în realizarea unor proiecte și servicii de interes comun.

²⁵ Capitolul II, P. 6, alin. 1-6 ale subdomeniului „Persoanele desemnate” din Hotărârea Guvernului nr. 725 din 08.09.2017, cu privire la Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării.

²⁶ NEXUS/CALM (2015). Migrația în calitate de factor al coeziunii și dezvoltării locale. Ghid informativ în ajutorul APL. Autori: Osadci, A., și Furdui, V. http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/NEXUS-CALM20Ghid20APL_APC_ROM1.pdf

II. Structura raportul de evaluare în baza indicatorilor DMD

Raportul de evaluare este alcătuit din: parte introductivă, șase capitole distincte divizate în 14 subcapitole tematice, conform direcțiilor necesare pentru evaluare, și parte concluzionată, după cum este prezentată mai jos:

Introducere

- Scopul raportului
- Structura și conținutul raportului

Capitolul I. Migrația și dezvoltarea

- 1.1. Investiții și inițiere de afaceri
- 1.2. Depozite și remitențe
- 1.3. Ocupare, recunoaștere de calificări și competențe non-formale
- 1.4. Știință și consolidare de capacități

Capitolul II. Securitatea socială și protecția muncii

- 1.1. Garantarea securității sociale
- 1.2. Protecția muncii lucrătorilor migranți

Capitolul III. Diminuarea fluxurilor migraționale

- 3.1. Populația aflată la muncă peste hotare
- 3.2. Efectele sociale și intențiile migraționale
- 3.3. Mobilitatea generală a populației și repatrierea

Capitolul IV. Gestionarea migrației, facilitarea (re)integrării și consolidarea diasporei

- 4.1. Servicii pentru migranți și facilitarea (re)integrării acestora
- 4.2. Servicii și platforme informaționale pentru membrii diasporei

Capitolul V. (Re)Integrarea migraților reîntorși și imigranților

- 5.1. Reintegrarea migraților reîntorși
- 5.2. Integrarea imigranților
- 5.3. Suportul membrilor diasporei și protecție în situații de criză

Capitolul VI. Cadrul de politici, programe și dialogul civil cu diaspora

- 6.1. Politici și programe cu considerare a impactului migrațional și a opiniei diasporei
- 6.2. Programe pentru reintegrare și valorificare a beneficiilor migrației
- 6.3. Parteneriate pentru implementare programelor și inițiativelor pentru dezvoltare

Concluzii

- Constatări
- Provocări și propuneri pentru depășirea acestora

De menționat că, evaluarea este efectuată în baza analizei celor 65 de indicatori din cadrul matricei de M&E DMD validate de către GLI, distribuția cărora în cadrul fiecărui capitol, respectiv subcapitol, este prezentată în cadrul **Tabelului 1** de mai jos. Totodată pentru confirmarea anumitor constatări și tendințe pot fi de asemenea fi utilizate pentru analiză și datele cercetărilor și studiilor în domeniu efectuate de către diferite instituții și agenții, care reprezintă surse complementare procesului de evaluare ce se propune a fi efectuat.

Tabelul 1. Distribuția indicatorilor de M&E în domeniul DMD în cadrul capitolelor și subcapitolelor raportului de evaluare

I. Migrația și dezvoltarea	1.1. Investiții și inițiere de afaceri	1.2. Depozite și remitențe	1.3. Ocupare, recunoaștere de calificări și competențe non-formale	1.4. Știință și consolidare de capacități
	1.7.; 1.8.; 1.9.; 1.10.; 1.18.	1.1.; 1.2.; 1.3.	1.4.; 1.5.; 1.6.; 1.13.; 1.14.; 1.15; 1.16.; 1.17.	1.11.; 1.12.; 1.19; 1.20.
II. Securitatea socială și protecția muncii	2.1. Garantarea securității sociale	2.2. Protecția muncii lucrătorilor migranți		
	2.1.; 2.2.; 2.3.; 2.4.	2.5.; 2.6.; 2.7.; 2.8.		
III. Diminuarea fluxurilor migraționale	3.1. Populația aflată la muncă peste hotare	3.2. Efectele sociale și intențiile migraționale	3.3. Mobilitatea generală a populației și repatrierea	
	3.1.; 3.2.;3.3.; 3.6.	3.4.; 3.5.	3.7.; 3.8.; 3.9.; 3.10.;3.11.	
IV. Gestionarea migrației, facilitarea (re)integrării și consolidarea diasporei	4.1. Servicii pentru migranți și facilitarea (re)integrării acestora	4.2. Servicii și platforme informaționale pentru membrii diasporei		
	4.1.; 4.2.; 4.3.	4.4.		
V. (Re)Integrarea migraților reîntorși și imigranților	5.1. Reintegrarea migraților reîntorși	5.2. Integrarea imigranților	5.3. Suportul membrilor diasporei și protecție în situații de criză	
	5.1.; 5.4.; 5.5; 5.6.; 5.7.	5.8.; 5.9.; 5.10.	5.2.; 5.3.	
VI. Cadrul de politici, programe și dialogul civil cu diaspora	6.1. Politici și programe cu considerare a impactului migrațional și a opiniei diasporei	6.2. Programe pentru reintegrare și valorificare a beneficiilor migrației	6.3. Parteneriate pentru implementare programelor și inițiativelor pentru dezvoltare	
	6.1.; 6.2.; 6.12.	6.4.; 6.5.	6.3.; 6.6.; 6.7.; 6.8.; 6.9.; 6.10.; 6.11.	

III. Instrucțiuni metodice privind analiza indicatorilor DMD

În cadrul acestui capitol sunt prezentate reperele metodologice privind modalitățile de utilizare pentru analiză a indicatorilor din cadrul matricei M&E DMD, astfel încât să poată fi dată o apreciere a progresului și impactului inițiativelor Guvernului realizate în conformitate cu obiectivele și țintele trasate în cadrul strategic și politic național și sectorial, asupra Diasporei, Migrației și Dezvoltării și mersului implementării mecanismului abordării integrate în acest domeniu. Totodată, în cadrul capitolului dat, acolo unde datele indicatorilor au fost disponibile public, sunt prezentate și exemplificări analitice ale acestora, constituind astfel și o evaluare analitică de referință a situației (Baseline).

Capitolul I. Migrația și dezvoltarea. Studiile efectuate în domeniu relatează că, migrația constituie un factor important al dezvoltării. Totodată diferențele de dezvoltare stimulează migrația, care la rândul ei contribuie la o nivelare relativă a ritmului de dezvoltare dintre țările de origine și cele de destinație. Din acest considerent impactul de dezvoltare al migrației, la nivel agregat, comunitar sau național, tinde să fie mai tangibil pentru țara de origine decât cea de destinație²⁷. Astfel, analiza impactului migrației asupra dezvoltării țării de origine este extrem de importantă pentru că aceasta, pe lângă efectele sociale negative (probleme de (re)integrare, copii rămași fără îngrijirea părinților și persoane vârstnice rămase singure, etc.), generează și o serie transferuri care influențează dezvoltarea în mod diferit, cum sunt: (i) transferurile de persoane (emigrarea, imigrarea, migrația de reîntoarcere); (ii) transferurile de cunoștințe, competențe și idei noi; (iii) transferurile de active financiare (salarii, economii, remitențe, precum și investiții). De menționat că, ultimele două transferuri pot proveni și de la cei care nu sunt migranți în sine, ci membri ai diasporei²⁸. Aceste transferuri cu care migrația contribuie la dezvoltare pot fi definite de asemenea și prin noțiunea de „capital” care la rândul său include: capitalul uman, financiar, social și cultural²⁹. În cadrul prezentului capitol, analiza se propune a fi efectuată prin prisma a 20 de indicatori ai domeniului „Migrație și dezvoltare” din cadrul matricei de M&E DMD, și urmează a reflecta pertinent progresul și impactul calitativ și cantitativ pe care l-au produs acțiunile Guvernului în vederea mobilizării capitalului migrației și valorificării lui pentru dezvoltarea economico-socială a țării.

---

²⁷ Vaculovschi, D. (2017). „Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual”, Subcapitolul 2.3 „Legătura dintre migrație și dezvoltare”, pag. 53. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

²⁸ OIM/UNDP/UNWomen/GMG/SDC/GoRM (2010). „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare. Ghid pentru factorii de decizie și specialiști.” Partea 1, subcapitolul 1.4., pag. 17; 18. Elaborat în cadrul Programului pilot comun „Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare în Moldova” (MOMID).

²⁹ Vaculovschi, D. (2017). „Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual”, Subcapitolul 2.3 „Legătura dintre migrație și dezvoltare”, pag. 54. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

Subcapitolul 1.1. Investiții și inițiere de afaceri. Schimbarea paradigmei de dezvoltare economică a țării asumată în cadrul SND „Moldova 2020” presupune înlocuirea modelului actual inertial de creștere, bazat pe consum alimentat de remitențe, în favoarea unui model dinamic, bazat pe atragere de investiții, precum și pe dezvoltare a industriilor exportatoare de bunuri și servicii. De menționat că, această prioritate rămâne a fi una actuală și în cadrul noi Strategii Naționale de Dezvoltare a Republicii Moldova, convențional numită „Moldova 2030”³⁰. Prin intermediul următorilor 5 indicatori: „1.7. Număr de proiecte investiționale finanțate anual în cadrul programelor în cadrul programului de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1,”; „1.8. Volumul investițiilor efectuate în economie de către migranți și rude de gradul I ai acestora în cadrul programului de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1,”; „1.9. Numărul afacerilor lansate de către migranți reîntorși și rudele de gradul I ale acestora”, „1.10. Numărul afacerilor agricole și non agricole în mediul rural cofinanțate din remitențe” și „1.18. Numărul evenimentelor/ acțiunilor realizate privind susținerea activităților inițiate de migranți, orientate spre promovarea potențialului social și economic al Republicii Moldova”, poate fi măsurat gradul de mobilizare a capitalului uman și financiar rezultat din migrație pentru la dezvoltarea economică durabilă a țării. Datele statistice ale ODIMM în perioada anilor 2010-2016 relatează că, prin intermediul Programului PARE 1+1, a fost facilitat accesul la finanțare nerambursabilă pentru 927 întreprinderi, 43,5% dintre acestea fiind întreprinderi nou-create (**Figura 1**).

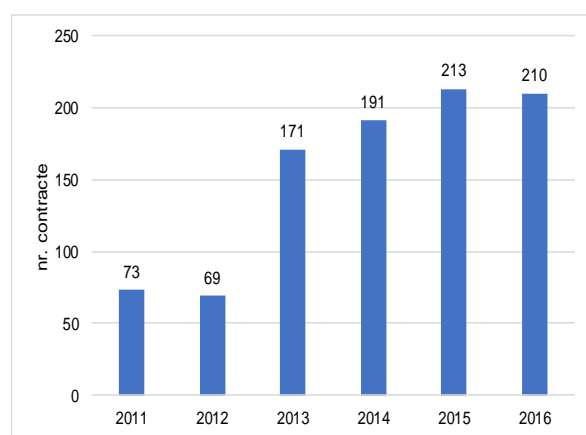
Din perspectiva mediilor de reședință, a grupurilor de vârstă și sexelor datele arată că, peste 85% dintre întreprinderile înființate activează în mediul rural, 50,2% dintre acestea fiind gestionate de către tineri cu vârsta de până la 35 de ani, totodată administrate de către femei constituie 32% în totalul întreprinderilor create. Este de menționat faptul că, 51% (469) din întreprinderi au fost create din economiile migranților reîntorși, restul fiind create de către rudele acestora de gradul I din resursele acumulate din remitențe. De asemenea datele arată că 509 afaceri, sau 55% în totalul afacerilor au fost desfășurate în agricultură, fiind urmate de domeniile serviciilor- 217 afaceri (23,4%) și industriei -201 afaceri (21,7%)³¹ (**Figura 2**).

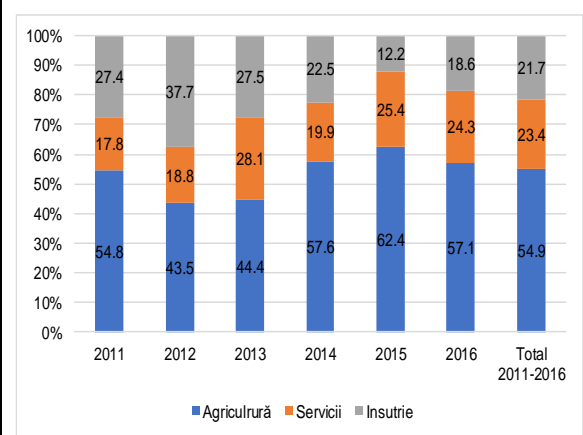
³⁰ Expert-Grup (2017). Notă de Concept privind viziunea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”. (Proiect).

³¹ ODIMM/ME (2016). ”Raport anual 2016. Privind implementarea programului de atragere a remitențelor în economie pentru anii 2010-2018 PARE 1+1”. Componenta III. „Finanțarea afacerilor/ Regula 1+1” , Pag. 12-14. <http://odimm.md/files/rapoarte/Raport%20PARE%202016.pdf>

Figura 1. Evoluția numărului contractelor pentru finanțare nerambursabilă încheiate anual

Figura 2. Distribuția afacerilor create și finanțate în cadrul programului pe domenii economice

Sursa: ODIMM, 2016

Analiza investițiilor efectuate arată că pe parcursul derulării Programului au fost încheiate contracte de finanțare nerambursabilă în sumă de 163,78 milioane lei, ceea ce ar favoriza investiții în economie de 540 milioane lei. Astfel, la fiecare leu transferat în cadrul Programului sunt atrași circa 3,3 lei investiții în economie, iar numărul locurilor de muncă nou create se estimează la 2780³².

Deși prezintă o serie de progrese și efecte pozitive, obiectivul implicării mijloacelor financiare provenite din remitențe prin intermediul programului PARE 1+1 nu a avut în fiecare an suficientă acoperire financiară, fapt ce a determinat transferarea unor proiecte pentru anii următori (ex. anul 2015). Mai mult decât atât, resursele programului au fost deseori insuficiente pentru a satisface integral cererea de finanțare, iar implicarea asistenței externe reprezintă una din prioritățile programului³³.

Subcapitolul 1.2. Depozite și remitențe. Depozitele bancare ale populației, formate din economiile acesteia, inclusiv cele acumulate din migrația la muncă și din remitențe, reprezintă o sursă importantă de finanțare a activității de creditare în cadrul sistemului financiar-bancar, dar și de investire în dezvoltarea pozitivă a economiei naționale. Aprecierea din punct de vedere cantitativ, dar și calitativ a factorilor ce influențează asupra volumului și structurii acestor resurse se propune de a fi realizată prin intermediul indicatorului 1.1. „Ponderea depozitelor în PIB”. Rezultatele evaluării intermediare a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020” realizate în anul 2017³⁴, arată că, pe parcursul ultimilor ani volumul și

³² Ibidem.

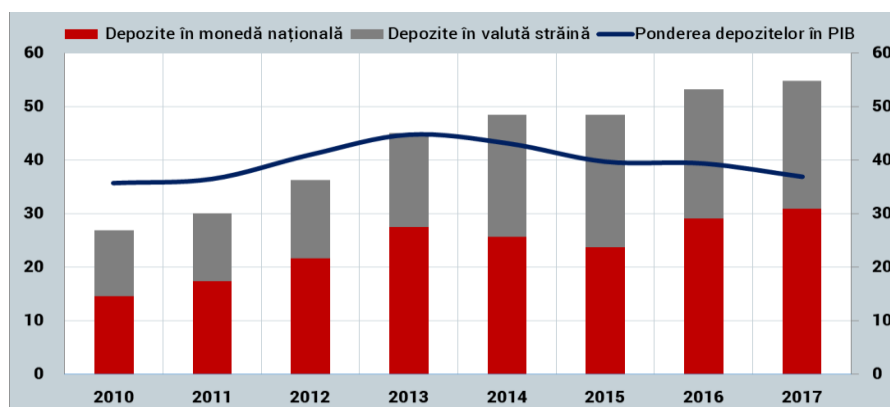
³³ GoRM/SDC/ UN (2017). „Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020””. Pag. 49. Evaluare realizată de Centrul Analitic Independent Expert-Grup. <http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/sdg/raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-dezvolta.html>

³⁴ GoRM/SDC/ UN (2017). „Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020””. Pag. 51. Evaluare realizată de Centrul Analitic Independent Expert-Grup.

structura depozitelor în Republica Moldova au fost influențate de o serie de factori, printre care cei mai importanți sunt: încrederea în băncile locale, stabilitatea monedei naționale, rata de remunerare sau înclinația spre economisire a populației, dar și a firmelor. La finele anului 2016 depozitele au constituit 39,5% în PIB, cu o ușoară tendință de micșorare cu 0,3 p.p. în raport cu anul precedent, care a fost cauzată de ratele mici de remunerare practicate de bănci, atât pentru depunerile în monedă națională, cât și pentru cele în alte valute. Totodată, datele arată că, în condițiile sistemului actual financiar național, o pondere destul de ridicată a depozitelor în PIB nu reflectă neapărat asupra unui nivel sporit de încredere al deponenților, ci mai degrabă asupra unei lipse de instrumente de economisire și investiții pe care le oferă piața.

Chiar dacă în perioada 2010-2017 plafonul de garantare a depozitelor a fost menținut la același nivel pentru persoanele fizice (6 mii lei MDL), volumul total al acestora, atrase de către bănci, a crescut constant (**Figura 3**). În opinia experților evaluatori³⁵ aceasta se datorează în mare parte creșterii veniturilor disponibile ale populației și firmelor, rezultate în special de pe urma remitențelor de bani efectuate de lucrătorii migranți. De asemenea, în lipsa unor instrumente alternative de economisire (pensii private, fonduri de investiții, accesul direct la VMS, etc.) marea majoritate a economiilor populației continuă a fi plasate în băncile comerciale.

Figura 3. Volumul depozitelor atrase, miliarde lei, și ponderea depozitelor bancare în PIB, % (axa dreaptă), în perioada 2010 - 2017

Sursa: GoRM/SDC/UN (2017). Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”, în baza datelor BNM și BNS

Remitențele reprezintă resurse importante pentru asigurarea bunăstării populației și reducerii sărăciei. De asemenea, acestea constituie resurse importante care pot fi direcționate pentru dezvoltarea economică a țării. Gradul de dependență a consumului casnic de resursele din exterior, precum și posibilitățile reale de redirecționare a acestor resurse spre

<http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/sdg/raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-dezvolta.html>

³⁵ Ibidem.

investire în economie poate fi măsurat prin intermediul indicatorilor 1.2 „Proportia gospodăriilor care primesc remitențe” și 1.3 „Proportia remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe”. De asemenea, dezagregările pe medii de reședință ale indicatorilor respectivi permit de a analiza unde această dependență este mai pronunțată. Datele statistice relatează că, proporția gospodăriilor dependente de remitențe, precum și ponderea transferurilor respective în venitul disponibil al acestora rămân a fi în continuare destul de semnificative. Astfel, în anul 2016 circa ¼ dintre gospodăriile casnice primeau remitențe, o pondere mai mare a acestora fiind înregistrată în mediul rural (27,3% rural față de 21,7% urban). Remitențele au constituit peste jumătate din venitul disponibil al gospodăriilor casnice din țară care sunt dependente de remitențe. Mai pronunțată această dependență este înregistrată în mediul rural (59,2%) față de cel urban (49,7%)³⁶ (Tabelul 2).

Tabelul 2. *Dependența consumului gospodăriilor casnice de resursele din exterior*

		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Proportia gospodăriilor care primesc remitențe	Total	23.1	22.4	22.7	23.8	25	24,8
	Urban	20.4	20	19.2	20.6	20.5	21.7
	Rural	25.2	24.4	25.6	26.4	28.5	27.3
Proportia remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe	Total	52.9	56.9	58	57.1	56.7	55.5
	Urban	49.1	52.1	52.5	50.2	52	49.7
	Rural	55.7	60.4	61.8	61.9	59.7	59.2

Sursa: BMA în baza datelor BNS³⁷

În calitate de surse complementare de date ce relatează asupra rolului semnificativ pe care îl au remitențele asupra economiei naționale sunt estimările Băncii Mondiale. Conform acestora, dacă până în anul 2013 ponderea remitențelor în PIB a fost în creștere (27,4%), atunci în perioada 2014-2016, ca urmare a evoluțiilor economice negative din Federația Rusă și a crizei sectorului bancar național, aceste transferuri s-au redus semnificativ³⁸. În anul 2016, remitențele au constituit 21,7% în PIB-ul Republicii Moldova³⁹, aceasta rămânând în

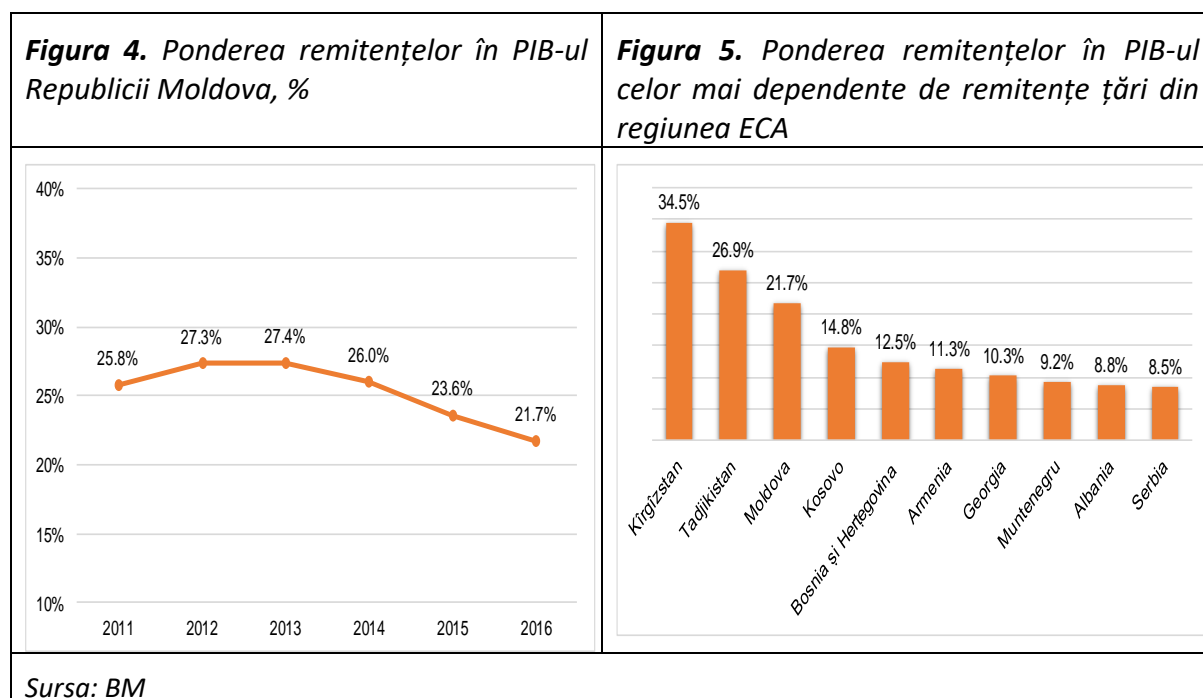
³⁶ BMA (2016). "Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2010-2015. Raport Analitic". http://www.mai.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport-analitic-pme_2010-2015_ed.2016.pdf

³⁷ BMA (2017). "Compendiu Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova". Migrația temporară a forței de muncă. Tab. 32., pag.27. http://bma.gov.md/sites/default/files/media/cs_pme_2017.pdf

³⁸ GoRM/SDC/ UN (2017). "Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”". Pag. 51. Evaluare realizată de Centrul Analitic Independent Expert-Grup. <http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/sdg/raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-dezvolta.html>

³⁹ WB. World Development Indicators. Personal remittances, received as % of GDP, Moldova. <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS&country=>

continuare în topul țărilor celor mai dependente de remitențe din regiunea Europei și Asiei Centrale, după Tadjikistan și Republica Kîrgîzstan⁴⁰ (Figurile 4 și 5).

Subcapitolul 1.3. Ocupare, recunoaștere de calificări și competențe non-formale. Migrația este strâns corelată cu problemele-cheie ce țin de ocupare (cum ar fi drepturile fundamentale la muncă, aranjamentele pieței muncii și creșterea economică) și astfel este o componentă critică în obiectivele referitoare la ocupare, cum ar fi munca decentă, sporirea numărului de locuri de muncă și dezvoltarea atât în țara de origine, cât și în cea de destinație⁴¹. Din perspectiva țării de origine efectele pe care le produce migrația asupra pieței muncii sunt atât pozitive, cât și negative. Pe de o parte aceasta contribuie la eliminarea dezechilibrelor dintre cererea și oferta de muncă, diminuând șomajul, și aducând noi experiențe de muncă și noi idei tehnologice, specifice țărilor avansate. Pe de altă parte însă, migrația poate duce și la apariția unui deficit pe piața muncii în situația în care există diferențe mari dintre salariile oferite în țara de origine și țările de destinație, ceea ce demotivează participarea la piața muncii autohtone și contribuie la formarea comportamentului migrator⁴². Indicatorii „1.4. Rata de ocupare a populației,%”; „1.5. Numărul cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă”; „1.6. Proportia

⁴⁰ WB (2017). "Migration and Development Brief 27. Migration and Remittances. Recent Developments and Outlook. Special Topic: Global Compact on Migration", pag. 23.

<http://pubdocs.worldbank.org/en/992371492706371662/MigrationandDevelopmentBrief27.pdf>

⁴¹ OIM/UNDP/UNWomen/GMG/SDC/GoRM (2010). "Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare. Ghid pentru factorii de decizie și specialiști." Partea 3, subcapitolul 3.1., pag. 63. Elaborat în cadrul Programului pilot comun „Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare în Moldova” (MOMID).

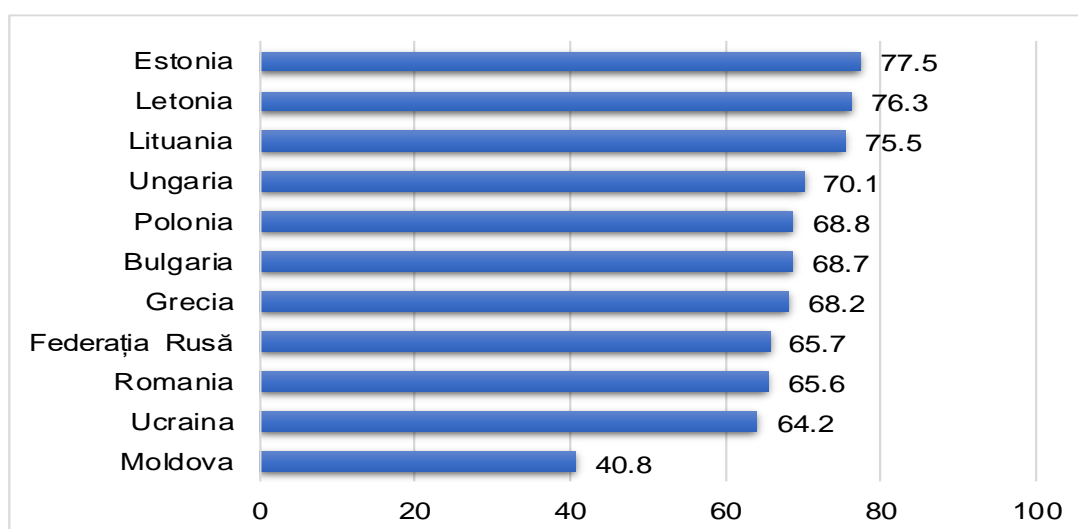
⁴² Vaculovschi, D. (2017). "Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual", Subcapitolul 3.3

„Impactul migrației asupra pieței muncii”, pag. 112. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

persoanelor angajate în câmpul muncii, din rândul cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncii, în rezultatul serviciilor prestate”, permit de a face o analiza a efectelor pe care le produce migrația asupra pieței muncii naționale, precum și dacă măsurile luate de către stat sunt suficiente și eficiente pentru stimularea reîntoarcerii migranților și asigurarea unei reintegrări durabile a celor reîntorși. Conform datelor BNS, în anul 2016 rata de ocupare constituit 40,8% și deși înregistrează o creștere ușoară în raport cu anii precedenți (2015 - 40,3%, 2014 - 39,6%)⁴³, aceasta în continuare rămâne a fi printre cele mai scăzute din Europa⁴⁴ (**Figura 6**).

Figura 6. Rata de ocupare în Republica Moldova în comparație unele țări din Regiunea Europeană, anul 2016

Sursa: BNS, Eurostat, Rosstat, Ukrstat

Nivelul indicatorului diferă pe medii de reședință (39,7% în mediul rural, față de 42,3% în mediul urban), sexe (39% pentru femei, față de 43% pentru bărbați) și grupuri de vârste (17,4% în rândul tinerilor de 15-24, 46,5% în rândul celor de 25-34 ani și 42,9% în rândul persoanelor de 55-64). Toate aceste decalaje de ocupare indică asupra oportunităților economice reduse și insuficienței politicilor și măsurilor de stimulare a ocupării forței de muncă care sunt factori determinanți importanți de impulsioneare a migrației tinerilor in scop de muncă⁴⁵.

⁴³ BNS. Banca de date statistice a Moldovei. Ratele de activitate, ocupare si șomaj pe grupe de verșă, sexe si medii, 2000-2016..

http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_03%20OFM_03%20MUN_MUN010/MUN010400.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774 n

⁴⁴ EU (2016). "European Union Joint Analysis . Programming in the Republic of Moldova until 2020". Chapter 7: Employment and Education., pag.55. <https://europa.eu/capacity4dev/joint-programming/document/moldova-joint-analysis-paper-september-2016>

⁴⁵ UN Moldova/ GoRM (2017). "Cadrul de Parteneriat ONU – Republica Moldova pentru Dezvoltare Durabilă 2018-2020. Cadrul de Asistență ONU pentru Dezvoltare pentru Republica Moldova". Domeniul prioritar 2: Creșterea economică durabilă, incluzivă și echitabilă. pag. 35.

<http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/strateg/UNDAF%20Moldova%20RO.pdf>

Începând cu anul 2013 sunt înregistrate tendințe de reîntoarcere ale migrațiilor, printre principalii factori determinanți în acest sens fiind: înăsprirea politicilor migraționale ale Federației Ruse (care în anul 2016 a inclus 57,9% dintre migrații de muncă moldoveni⁴⁶) și deprecierea valutei rusești ca urmare a sancțiunilor economice aplicate după anexarea Crimeii, inclusiv și efectele conflictului armat din Ucraina, precum și alți factori de ordin individual. Pe parcursul anului 2016 de către agențiile teritoriale ale ANOFM au fost înregistrate 2,878 persoane reîntoarse în țară, 20% dintre care au fost femei. Față de anul precedent numărul migraților reîntorși a sporit cu 10,5%, iar în raport anul 2014 această creștere este de peste 2,5 ori (**Figura 7**). Circa 84% dintre migrații s-au reîntors din Federația Rusă, 5% din Italia și câte 1% din Cehia, Germania și Polonia, etc. Din perspectiva grupurilor de vârstă, circa 40% în rândul migraților reîntorși le revine celor în vârstă de 30-40 ani, fiind urmați de cei în vârstă 16-29 ani (27%), de 40-50 ani (22%) și de 50 ani + (11%). De menționat că, ca urmare a măsurilor active aplicate proporția migraților reîntorși plasați în câmpul muncii a fost de doar 33%⁴⁷. Totodată rezultatele studiilor efectuate relatează că, puțini dintre migrații reîntorși apelează pentru suport la unitățile teritoriale ale ANOFM (9,1%) sau agențiile private de ocupare a forței de muncă (6,3%), de obicei majoritatea acestora încearcă să-și găsească un loc de muncă pe cont propriu (*cu ajutorul rudelor, prietenilor și colegilor, sau contactându-și direct angajatorul sau fostul angajator*)⁴⁸. Printre principalele provocări cu care se confruntă migrații reîntorși la reintegrare sunt: salariile neatractive, infrastructura socială descurajatoare, lipsa locurilor de muncă (cu excepția agriculturii), care să corespundă aptitudinilor și competențelor pe care le-au dobândit în străinătate, lipsa de recunoaștere a instruirii non-formale și informale, mediul nefavorabil pentru investiții, resursele și cunoștințele insuficiente pentru a iniția o afacere⁴⁹. Toate acestea constituie factori determinanți pentru o migrație repetată⁵⁰.

---

⁴⁶ BMA (2017). "Compendiu Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova". Migrația temporară a forței de muncă. Tab. 6., pag.11. http://bma.gov.md/sites/default/files/media/cs_pme_2017.pdf

⁴⁷ ANOFM (2017). "Raport de activitate pentru anul 2016", Subcapitolul 4.3. Reîntoarcerea persoanelor de peste hotare., pag.23.

<http://anofm.md/files/elfinder/Raportul%20activit.%20ANOFM%202016%20%20ultima%20varianta.docx>

⁴⁸ Vremiș, M., Cantarji, V., Vladicescu, N., Toartă, V., Popova, N., Panzica, F., și Lipcanu, O.

(2014). "Reîntoarcerea lucrătorilor migrații și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova". pag. 15. ILO/EU

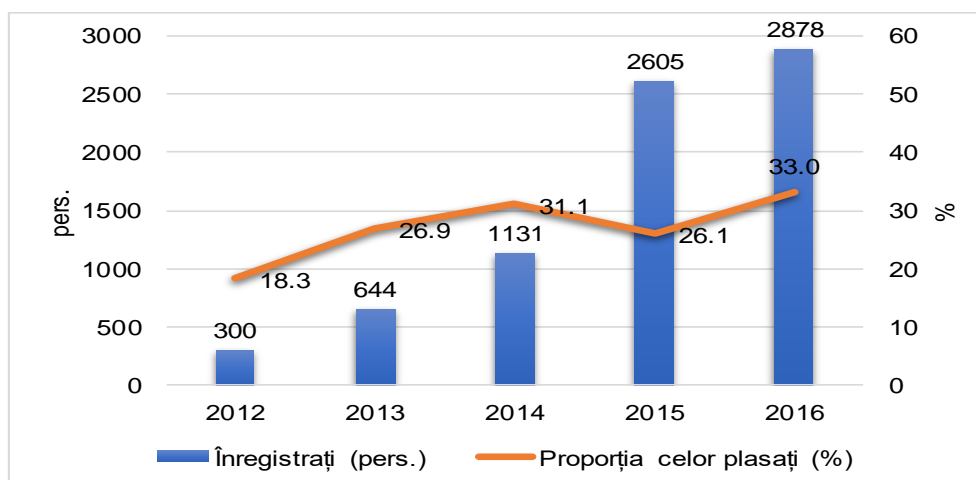
http://www.brd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/06_studiu_ilo_reintoarcerea_lucratorilor_migranti_si_dezvoltarea_rm_2014_rom.pdf

⁴⁹ UN Moldova/ GoRM (2017). "Cadrul de Parteneriat ONU – Republica Moldova pentru Dezvoltare Durabilă 2018-2020. Cadrul de Asistență ONU pentru Dezvoltare pentru Republica Moldova". Domeniul prioritar 2: Creșterea economică durabilă, incluzivă și echitabilă. pag. 35.

<http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/strateg/UNDAF%20Moldova%20RO.pdf>

⁵⁰ UN (2016). "

Figura 7. Evoluția numărului migranților reînregistrați la ANOFM și rata de integrare a acestora în muncă ca urmare a măsurilor active acordate

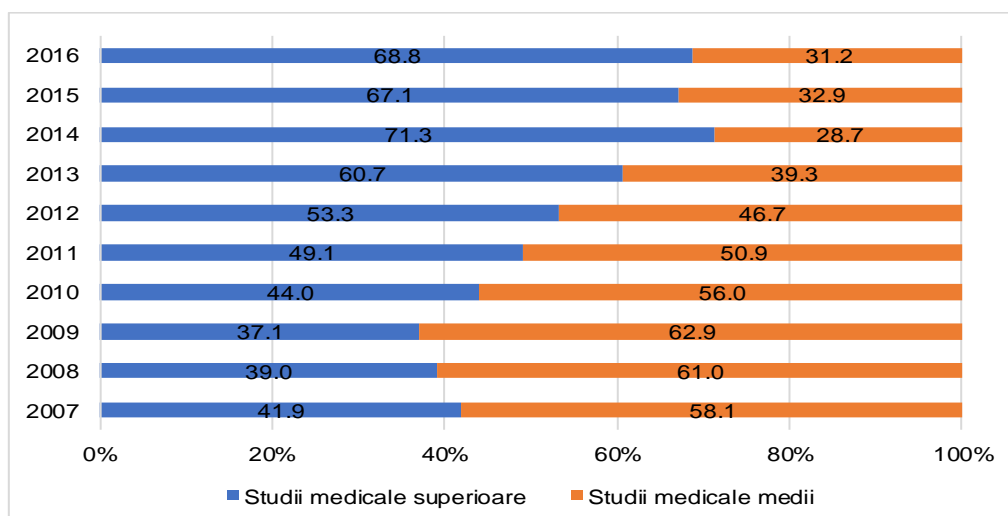
Sursa: ANOFM (2017). Raport de activitate pentru anul 2016

Existența mecanismelor de recunoaștere, preluare și asimilare a în cadrul economiei naționale a cunoștințelor și calificărilor noi obținute formal și non-formal pe durata migrației, precum și accesul la acestea, pot fi apreciate prin intermediul indicatorilor „1.13. Numărul actelor de studii obținute peste hotare recunoscute”; „1.14. Număr de calificări recunoscute în baza mecanismelor de validare și autorizare a competențelor profesionale ale migranților”; „1.15. Număr de persoane cărora le-au fost recunoscute calificările non-formale și informale dobândite în străinătate”. Actualmente actele de studii preuniversitare și superioare (obținute în țară sau peste hotare) sunt recunoscute, echivalate și autentificate, în baza procedurii existente în acest scop, care funcționează în conformitate cu prevederile normelor și recomandărilor internaționale în materia respectivă⁵¹, inclusiv și a acordurilor bilaterale și multilaterale privind recunoașterea reciprocă a actelor de studii la care Republica Moldova este semnatară⁵². Din perspectivă calitativă, adresabilitatea pentru echivalarea actelor de studii relatează asupra tendințelor migraționiste ale specialiștilor calificați. Spre exemplu, conform MSMPS, în perioada anilor 2007-2016 au fost autentificate 4576 de acte de studii medicale superioare și medii, iar numărul anual de persoane care solicită aceste servicii variază între 400 la 500 de persoane. De menționat că, dacă până în anul 2011 prevalau numărul actelor de studii autentificate ale personalului medical cu studii medii, atunci în începând cu anul 2012 tendințele s-au schimbat în direcția prevalenței actelor de studii medicale superioare autentificate (**Figura 8**).

⁵¹ Convenția de la Lisabona cu privire la recunoașterea atestatelor obținute în învățământul superior în statele din regiunea Europei (adoptată la Lisabona, la 11 aprilie 1997); Convenția de la Haga (adoptată la 5 octombrie 1961), Carta comună ENIC/NARIC de activități și servicii (din 9 iunie 2004); recomandările CoE, CE și UNESCO-CEPES în materie de recunoaștere.

⁵² Ordinul MET nr. 310 din 17.04.2009, cu privire la aprobarea Regulamentului privind recunoașterea, echivalarea și autentificarea actelor de studii și a calificărilor.
http://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_serviciul_de_autentificare_si_recunoastere.pdf (accesat la data de 18.12.2017).

Figura 8. Distribuția actelor de studii medicale medii și actelor de studii medicale superioare autentificate, %

Sursa: MSMPS⁵³

Trebuie de menționat că, deși accesibile, procedurile de recunoaștere, echivalare și autentificare sunt puțin populare printre migrații moldoveni, majoritatea cărora în țările de destinație prestează muncă sub nivelul studiilor și calificărilor deținute. Astfel, datele celui de-al III-lea ciclu de studii de cartografiere a diasporei moldovenești relatează că, aproape fiecare al doilea (47%) dintre migrații moldoveni la momentul efectuării studiului deține un loc de muncă ce nu i se potrivea sau era sub nivelul calificărilor acestuia⁵⁴. Totodată, datele BNS, reflectă că 80% dintre migrații moldoveni nu au apelat niciodată și nici nu intenționează să apeleze pentru echivalarea sau autentificarea studiilor⁵⁵.

Dezvoltarea și punerea în aplicare a unui mecanism de recunoaștere a calificărilor și competențelor non-formale, dobândite pe durata migrației, reprezintă o actualitate curentă. Conform datelor MECC, către finele anului 2016 acesta a prezentat Guvernului spre examinare proiectul Regulamentului cu privire la certificarea cunoștințelor și competențelor dobândite în contexte de educație non-formală și informală⁵⁶, care conturează sistemul național de validare a rezultatelor învățării dobândite pe tot parcursul vieții, prin educație,

⁵³ Scrisoarea MSMPS nr. 04/1800 din data de 28.12.2017, date prezentate pentru modificarea anexelor Hotărârii Guvernului nr. 634/2012, cu privire la aprobarea Listei indicatorilor și șablonului PME

⁵⁴ Moșneaga, V. (2017). Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia. Ciclu de studii: Cartografierea diasporei, II. Tabelul 24, pag. 69. Studiu realizat în cadrul proiectului „Susținerea implementării componentei de migrațiune și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE- Moldova și valorificarea beneficiilor acestuia pentru locuitorii regiunii transnistrene a Republicii Moldova” implementat de către OIM Moldova cu suportul financiar al UE.

⁵⁵ BNS (2013). “Migrația forței de muncă în Republica Moldova”, realizată ca modul complementar la cercetarea Ancheta Forței de Muncă în trimestrul IV, 2012. Tabelul 14, pag. 33.

http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/migratia/Sinteza_MFM_2012.pdf

⁵⁶ MECC (2017). Raport de activitate a Ministerului Educației pentru anul 2016. Subcapitolul 6.1. Dezvoltarea cadrului normativ privind educația adulților în context european. Pag. 48.

http://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_me_2016.pdf

formare profesională și experiența de muncă în contexte non-formale sau informale. O analiză mai detaliată a situației în acest context va fi posibilă după aprobarea mecanismului dat și prezentarea valorilor pentru indicatorii DMD respectivi.

O soluție optimă pentru reducere a deficitului pe anumite segmente ale pieței muncii este atragerea personalului înalt calificat din străinătate, ceea ce presupune introducerea în țară a experiențelor și a noilor cunoștințe⁵⁷. Gradul de participare al străinilor la dezvoltarea social-economică a țării poate fi analizat prin intermediul indicatorilor „1.16. Numărul angajatorilor care au invitat străini la muncă în Republica Moldova” și „1.17. Numărul cetățenilor străini cărora le-a fost acordat dreptul de ședere în scop de muncă în Republica Moldova”. Conform datelor statistice ale SIA “Evidența migrației forței de muncă” al ANOFM, pe parcursul anului 2016 dreptul la muncă a fost acordat pentru 1147 cetățeni străini (sau cu 9% mai puțin ca în anul precedent) și a fost prelungit acest drept pentru 980 cetățeni străini. Au fost emise 482 avize favorabile pentru invitarea cetățenilor străini cu scop de muncă, din care 65% pentru lucrători imigranți și 35% – pentru lucrători detașați. Cele mai multe avize favorabile au fost emise pentru cetățenii străini cu scop de muncă din România – 38%, Ucraina – 22%, Turcia – 8%, Italia – 8%, etc. Numărul total al străinilor care dețineau permise de muncă valabile la finele anului 2016 a fost de 3168 pe, dintre care 86% era bărbați și 14% femei. Conform vârstei, 29% erau între 25-34 ani, urmați de 35-44 ani – 28%, 15-24 ani – 9%. Majoritatea străinilor erau cu studii superioare – 57%, 33% erau administratori⁵⁸.

Subcapitolul 1.4. Știință și consolidare de capacități. O serie de cercetări scot în evidență impactul pozitiv pe care migrația persoanelor înalt calificate îl poate aduce țărilor de origine prin crearea unor rețele de încurajare a schimburilor de experiență și expertiză sau lansarea programelor de promovare a conlucrării și circulație a cunoștințelor, rezultând, în final, într-un câștig net pentru valorificarea capitalului uman în țările de origine⁵⁹. În prezent, mobilitatea internațională a persoanelor calificate, inclusiv capitalul uman al diasporei, contribuie esențial la consolidarea capacităților științifice și tehnologice ale statului de origine, aducând astfel un aport semnificativ dezvoltării. Prin urmare prin intermediul indicatorilor „1.11. Număr de activități cu implicarea diasporei științifice în proiectele și

---

⁵⁷ Vaculovschi, D. (2017). “Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual”, Subcapitolul 5.5 „Impactul migrației asupra calității potențialului uman. Brain-drain, brain-waste sau brain-gain”, pag. 117. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspect_e%20socioeconomice.pdf

⁵⁸ ANOFM (2017). “Raport de activitate pentru anul 2016”, Subcapitolul 4.1. Imigrarea forței de muncă., pag.21.

<http://anofm.md/files/elfinder/Raportul%20activit.%20ANOFM%202016%20%20ultima%20varianta.docx>

⁵⁹ Vaculovschi, D. (2017). “Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual”, Subcapitolul 5.5 „Impactul migrației asupra calității potențialului uman. Brain-drain, brain-waste sau brain-gain”, pag. 119. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspect_e%20socioeconomice.pdf

activitățile de cercetare-dezvoltare din țara de origine prin susținerea mobilității circulare”; „1.12. Numărul de experți din diaspora implicați în efectuarea expertizei științifice, în programele și proiectele de cercetare-dezvoltare”; „1.19. Numărul sesiunilor de instruire pentru consolidarea capacităților asociațiilor diasporei, organizate” și „1.20. Numărul de beneficiari ai sesiunilor de instruire pentru consolidarea capacităților asociațiilor diasporei, organizate”, poate fi efectuată o analiză asupra progresului și impactului acțiunilor întreprinse de către stat pentru mobilizarea, recunoașterea și valorificarea potențialului uman al diasporei pentru dezvoltarea țării.

Capitolul II. Securitatea socială și protecția muncii. Cercetările în domeniu arată că, între regimurile de migrație temporară și circulară, și drepturile lucrătorilor există o oarecare tensiune, reflectată în standardele internaționale de muncă. Legislația muncii din multe țări de destinație nu reușește să ofere o protecție adecvată lucrătorilor migranți, implicați în procese de migrație temporară și circulară⁶⁰. Astfel, acordurile bilaterale de securitate socială și protecție a muncii lucrătorilor migranți sunt un instrument important, ales de guverne, merit să ofere un nivel înalt de flexibilitate țărilor pentru a se concentra asupra unui grup specific de migranți, adaptându-se condițiilor fluctuației pieței muncii, și împărțind responsabilitățile de monitorizare și management între statul gazdă și țara de origine a migranților⁶¹.

În cadrul acestui capitol, analiza se propune a fi efectuată prin intermediul a 8 indicatori ai domeniului „Securitate socială și protecția muncii” din cadrul matricei de M&E DMD, și urmează a reflecta progresul și impactul pe care l-au produs acțiunile Guvernului pentru asigurarea garanțiilor sociale minime și protecția muncii lucrătorilor migranți.

Subcapitolul 2.1. Garantarea securității sociale, presupune asigurarea unui cadru de garanții care ar putea fi onorate în cazul survenirii riscurilor sociale asigurate pentru persoanele care se deplasează dintr-un stat în altul, fie în scop de muncă, fie pentru a se stabili cu traiul. Prin intermediul indicatorilor „2.1. Număr de acorduri de securitate socială negociate și semnate”; „2.2. Numărul cetățenilor moldoveni, beneficiari de pensii în baza Acordurilor în domeniul securității sociale cu alte state”; „2.3. Numărul cetățenilor străini, beneficiari de pensii în baza Acordurilor în domeniul securității sociale cu alte state, domiciliați pe teritoriul Republicii Moldova” și „2.4. Numărul formularelor privind legislația aplicabilă eliberate în cazul detașării persoanelor angajate pe o perioadă determinată de timp pe teritoriul altui stat în scopul desfășurării acolo în mod obișnuit a activității economice în conformitate cu prevederile Acordurilor bilaterale în domeniul securității sociale cu alte state”, poate fi efectuată o analiză asupra progresului și impactului măsurilor realizate de către Guvern în asigurarea și onorarea

---

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ BMA/MAI (2016). „Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2010-2015”. Capitolul C 1. Pag.57.

acestor garanții sociale atât pentru cetățenii moldoveni care muncesc în afara țării, cât și pentru cetățenii străini care muncesc legal în Republica Moldova. Conform datelor CNAS, până în anul 2017 Republica Moldova a semnat în total 13 acorduri bilaterale în domeniul securității sociale cu: România, Portugalia, Bulgaria, Luxemburg, Austria, Estonia, Cehia, Polonia, Ungaria, Belgia, Lituania și Germania, și Turcia. Totodată în proces de negocieri se află încă 3 acorduri cu Letonia, Republica Elenă, Israel și Belarus⁶². Cât privește aplicarea acordurilor date, datele statistice ale MSMPS arată că, pe parcursul anului 2015, au fost înregistrate 526 de adresări pentru stabilirea sau confirmarea unor drepturi sociale asigurate, au fost stabilite 92 de pensii în baza legislației Republicii Moldova, iar 313 pensii transferate în alte țări, conform prevederilor acordurilor semnate⁶³.

Analizele efectuate arată că, majoritatea lucrătorilor migranți continuă să fie în afara sistemului național de asigurări sociale. Aceasta se datorează în primul rând neînregistrării de către aceștia a contractelor individuale de muncă deținute (opțiune care este benevolă), dar și neatractivității pachetului minim de asigurări sociale pe care actualmente în oferă statul (o pensie minimă pentru limită de vârstă care în anul 2015 a constituit circa 60% din minimumul de existență pentru pensionari și ajutorul de deces)⁶⁴. O altă problemă complementară este lipsa unor scheme cumulative care ar încuraja/stimula participarea la sistemul de asigurare socială individuală a populației, inclusiv a migranților.

Subcapitolul 2.2. Protecția muncii lucrătorilor migranți. Datele studiilor în domeniu relatează că, reticența guvernelor de a ratifica și aplica tratatele internaționale privind protecția lucrătorilor migranți, permite angajatorilor fără scrupule să profite de carențele legislative, pentru a-și reduce din obligațiile de a oferi condiții de muncă decente, securitate socială adecvată, precum și respectare a drepturilor fundamentale ale angajaților⁶⁵. Astfel, acordurile bilaterale în domeniul migrației de muncă încheiate, precum și înregistrarea în modul corespunzător al contractelor individuale de muncă, constituie instrumente importante în gestionarea migrației de muncă și protecția socială a lucrătorilor migranți. O apreciere pertinentă asupra impactului și progresului acțiunilor întreprinse de către Guvern în acest domeniu poate fi realizată prin prisma indicatori „2.5. Numărul acordurilor în domeniul migrației de muncă încheiate cu statele de destinație a migranților moldoveni”; „2.6. Numărul de beneficiari ai acordurilor bilaterale privind migrația forței de muncă încheiate”; „2.7.

---

⁶² <http://www.cnas.md/libview.php?l=ro&idc=360&id=4347&t=/Mass-media/Noutati/Cetatenii-Republicii-Moldova-care-muncesc-in-Turcia-vor-beneficia-de-garanții-de-securitate-sociala>

⁶³ MMPSF (2016). "Raportul Social Anual 2015". Anexa 2. Pag. 166.

<http://msmps.gov.md/sites/default/files/document/attachments/rsa2015.pdf>

⁶⁴ Art.2 modificat prin LP399-XVI din 14 decembrie 2006, MO39-42/23.03.07 art.169.

⁶⁵ Vaculovschi, D. (2017). "Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual", Subcapitolul 7. „Migrația circulară și munca decentă”, pag. 129. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

Numărul de cetățeni moldoveni plecați la muncă care lucrează peste hotare cu contracte legale înregistrate” și „2.8. Număr de acorduri de cooperare negociate în cadrul diferitor platforme de dialog cu statele de origine ale migranților”. Conform datelor MSMPS, până în anul 2017 Republica Moldova a ratificat 3 Convenții și a semnat 7 acorduri bilaterale în domeniul migrației de muncă. La moment se implementează cu succes Acordul bilateral moldo-israelian cu privire la angajarea temporară a cetățenilor Republicii Moldova în anumite sectoare din statul Israel (în domeniul construcțiilor), fiind desfășurate 11 etape de implementare a Acordului⁶⁶. În anul 2016, în baza Acordului dat, pe teritoriul statului Israel au fost angajate 2326 de persoane (care beneficiază de aceleași drepturi și obligații de muncă ca și lucrătorii autohtoni), numărul acestora fiind în creștere de 2 ori în raport cu anul precedent⁶⁷.

De asemenea, în vederea promovării reintegrării cetățenilor Republicii Moldova, în anul 2017, MSMPS a încheiat un Acord cadru cu Oficiul Francez pentru Imigrare și Integrare. Acordul prevede identificarea unor mecanisme de oferire a unui suport din partea Guvernului Francez la reintegrarea socială a cetățenilor Republicii Moldova care doresc să se întoarcă în Republica Moldova prin ajutor pentru reintegrare socială, reintegrarea în câmpul muncii și ajutor de reintegrare prin inițierea unei afaceri. A continuat dialogul și cu partenerii din Republica Italiană în vederea realizării următoarei etape de implementare a Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Italiei în domeniul migrației de muncă care a fost semnat în anul 2011.

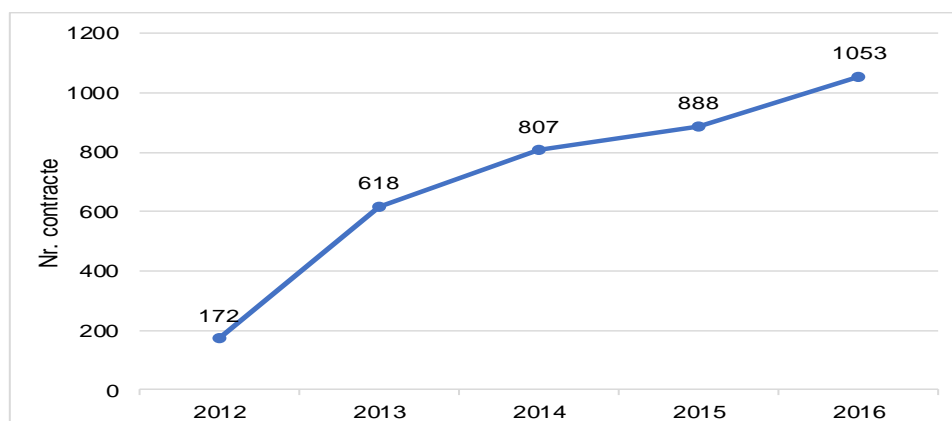
Pe parcursul ultimilor ani sunt observate tendințe ascendente în înregistrarea contractelor individuale de muncă la ANOFM. În anul 2016 au fost înregistrate 1053 contracte individuale de muncă ale cetățenilor RM angajați peste hotare în mod individual și prin intermediul a 25 agenții private. În raport cu anul 2015 creșterea înregistrată a fost de 18,6%, iar față de anul 2012 această creștere a fost de 5 ori (**Figura 8**). Totodată, pe parcursul anului 2016, agențiile private de ocupare au încheiat 22 acorduri de colaborare cu intermediarii/angajatorii străini din 6 țări, cele mai multe fiind încheiate cu angajatorii din statul Polonia (11 acorduri) și Israel (4 acorduri), fiind puse la dispoziția cetățenilor moldoveni circa 2,1 mii locuri de muncă vacante.

---

⁶⁶ Protecția și asigurarea drepturilor migranților – o prioritate pe agenda Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. Comunicat de presă. <https://www.moldpres.md/news/2017/12/18/17009851>

⁶⁷ ANOFM (2017). ” Raport de activitate pentru anul 2016”, Subcapitolul 4.2. Emigrarea forței de muncă., pag.22.
<http://anofm.md/files/elfinder/Raportul%20activit.%20ANOFM%202016%20%20ultima%20varianta.docx>

Figura 8. Evoluția numărului contractelor individuale de muncă ale cetățenilor moldoveni care lucrează peste hotare înregistrate la ANOFM.

Sursa: ANOFM (2017). Raport de activitate pentru anul 2016

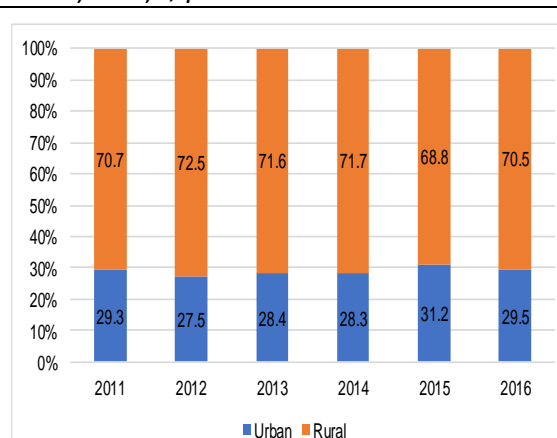
Capitolul III. Diminuarea fluxurilor migraționale, constituie rezultatul eforturilor cumulate ale statului pentru menținerea populației în țară și stimularea reîntoarcerii migranților, inclusiv pentru sporirea atractivității țării pentru mobilizarea și implicarea diasporei la dezvoltare. În cadrul prezentului capitol, prin intermediul a 11 indicatori ai domeniului „Diminuarea fluxurilor migraționale” din cadrul matricei de M&E DMD, și urmează a fi efectuată analiza asupra efectelor pe care le-au produs acțiunile Guvernului asupra evoluției fluxurilor migraționale ale populației în scop de muncă, precum și intențiilor migraționale ale acesteia, amortizării efectelor sociale negative asociate migrației, gestionării mobilității generale a populației și repatrierii.

Subcapitolul 3.1. Populația aflată la muncă peste hotare. Migrația la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare are un rol semnificativ asupra evoluției indicatorilor social-demografici și cei economici, influențând în esență dezvoltarea țării. Prin urmare prin intermediul indicatorilor „3.1. Numărul persoanelor (de 15 ani și peste), aflate la lucru sau în căutare de lucru în străinătate”; „3.2. Proporția populației plecate în alte țări la lucru sau în căutare de lucru (total din populația inactivă în vârstă de 15 ani și peste)”, „3.3. Exodul tinerilor (cu vârste între 15-29 ani) în totalul populației tinere de vârsta respectivă” și „3.6. Numărul cetățenilor moldoveni care se afla peste hotare de 12 luni și mai mult”, se propune de a fi evaluat progresul și impactul pe care l-au produs măsurile implementate de către Guvern asupra reducerii exodului și menținerii forței de muncă din țară. Datele BNS relatează că, deși emigrarea populației în scop de muncă rămâne a fi o problemă acută pentru Republica Moldova, totuși evoluția fenomenului dat demonstrează tendințe spre stabilizare, în perioada 2011-2016 un număr aproximativ stabil de circa 300 mii persoane s-au aflat la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare. În anul 2016, numărul celor care se aflau la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare a fost de 319, 0 mii persoane din care, bărbații au constituit 66,6% (212,3 mii) și femeile 33,4% (106,7 mii), ceea ce relatează asupra persistenței în continuare a masculinizării migrației forței de muncă. Cît privește țările de destinație ale migranților datele arată că, în topul acestora continuă să prevaleze: Federația

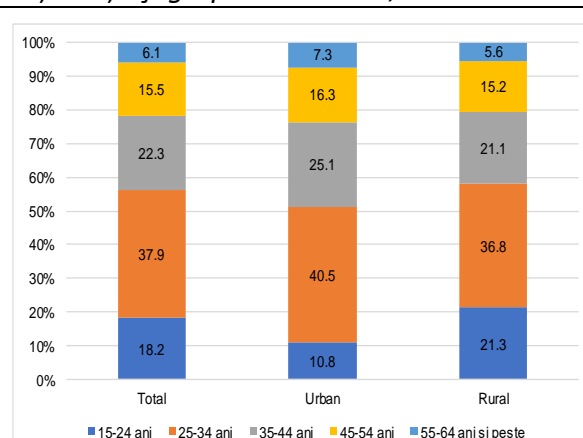
Rusă (57,9%), Italia (15,5%), Turcia (3,3%), Israel (3,1%), România (0,9%), Ucraina și Portugalia (0,8%) și Grecia (0,2%)⁶⁸.

Din perspectiva mediilor de reședință, datele relatează asupra prevalenței migrației populației din mediul rural care în anul 2016 a constituit 70,5%, situația având o evoluție nesemnificativă în raport cu anii precedenți⁶⁹ (**Figura 9**). De menționat că, tinerii în vârstă de 15-34 de ani au constituit 56,1% în totalul migranților (58% în totalul celor din mediul rural și 51,3 în totalul celor din mediul rural) (**Figura 10**). Totodată, în totalul migranților tineri din grupul de vârstă respectiv, cei din mediul rural au constituit 73%⁷⁰.

Figura 9. Distribuția migranților, pe medii de reședință, pe ani

Figura 10. Distribuția migraților, pe medii de reședință și grupuri de vârstă, în 2016

Sursa: BNS

Indicatorul „3.3. Exodul tinerilor (cu vârste între 15-29 ani) în totalul populației tinere de vârsta respectivă”, este unul menit să relateze asupra problemelor cu care se confruntă tinerii în tranziția la viața profesională, „muncă”. Indicatorul este definit ca ponderea persoanelor tinere care au încetat să lucreze la primul loc de muncă în Republica Moldova, unul dintre motive fiind plecarea la lucru peste hotare. Conform datelor BNS, modul complementar al AFM „Tranziția de la școală la muncă (TSM), runda II”, în anul 2015, din totalul tinerilor în vârstă de 15-29 ani care pentru prima dată s-au încadrat în muncă, circa 3/4 (74,1%) au părăsit acest loc de muncă, motivele fiind diverse, în 16% din cazuri fiind plecarea la lucru sau în căutarea de lucru peste hotare⁷¹.

⁶⁸ BNS (2017), „Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate, pe grupe de vârstă, sexe, medii și trimestre, 2000–2016.

http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_03%20FM_03%20MUN_MUN070/MUN070200.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

⁶⁹ BNS (2017). Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru, în străin pe Grupe de vârstă, Sexe, Ani, Trimestre și Medii, 2000-2017.

<http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774>

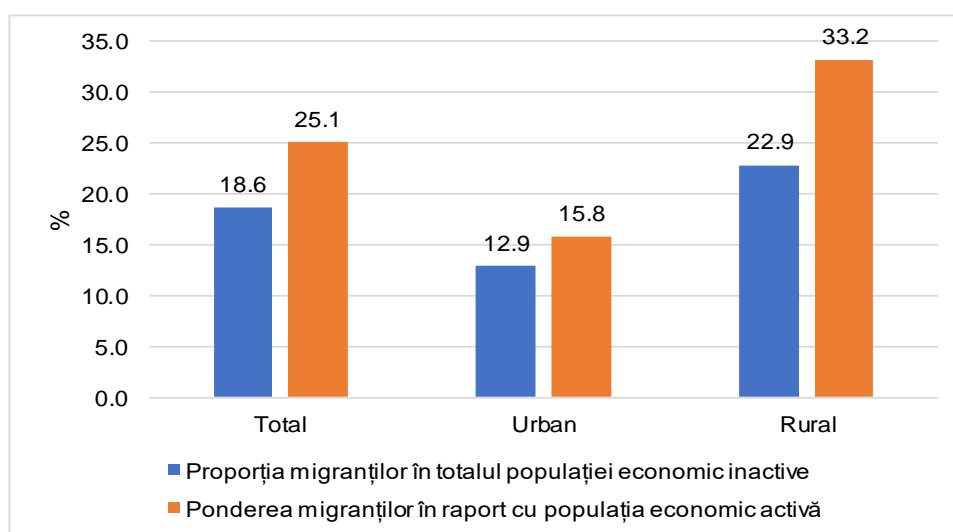
⁷⁰ Ibidem

⁷¹ BNS (2015). Tranziția de la școală la muncă. Pag. 16.

http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Cercetarea_TSM/Sinteza_TSM_2015.pdf

Efectele migrației asupra pieței muncii sunt semnificative, astfel în anul 2016 migrații au constituit și 18,6% din populația economic inactivă a țării, acest indicator fiind mai pronunțat în mediul rural unde migrații au constituit 22,3% în populației economic inactivă rurală. În raport cu populația economic activă a țării migrații au constituit peste ¼, iar în mediul rural peste 1/3, ceea ce înseamnă că, în cazul reîntoarcerii și menținerii în țară a acestora, resursele forței de muncă naționale vor fi completate cu o parte considerabilă a populației care ar putea participa la dezvoltarea țării⁷² (**Figura 11**)

Figura 11. Ponderea migrațiilor în totalul populației economic inactive și în raport cu populația economic activă în anul 2016, pe medii de reședință, %

Sursa: BNS

Conform datelor IGPF/MAI privind traversările frontierei de stat, numărul cetățenilor moldoveni care se aflau în afara țării mai mult de 12 luni a constituit 300,9 mii persoane, dintre care 142,2 mii bărbați și 158,7 mii femei⁷³.

Subcapitolul 3.2. Efectele sociale și intențiile migraționale. Pe lângă efectele pozitive pe care le generează migrația asupra dezvoltării sociale și economice a țării, aceasta generează și o serie de efecte negative pe care statul trebuie să fie capabil să le compenseze prin diferite acțiuni de suport. Indicatorii „3.4. Numărul copiilor lăsați fără grijă părintească din motivul plecării părinților peste hotare” și „ 3.5. Proporția persoanelor inactive care intenționează să plece peste hotare după medii de reședință și sexe”, sunt propuși pentru analiza progresului acțiunilor în amortizarea efectelor riscurilor sociale negative asociate migrației pentru anumite grupuri de populație cum sunt copiii și vîrstnicii, care este amploarea fenomenului asupra gospodăriilor casnice și impactului pe care le-au produs aceste măsuri asupra intențiilor migraționale ale populației. Conform datelor MSMPS, la finele anului 2016, numărul copiilor cu unicul/ambii părinți plecați la muncă peste hotare a fost de 36,676 copii (17,792

⁷² Estimări efectuate în baza datelor BNS.

⁷³ BMA/MAI (2017). Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova. http://bma.gov.md/sites/default/files/media/cs_pme_2017.pdf

fete și 16,884 băieți)⁷⁴. Datele studiilor efectuate în domeniu relatează că, migrația părinților sporește vulnerabilitatea copiilor față de violență, neglijare, exploatare și trafic. Astfel, în cazul gospodăriilor casnice multi-generaționale cu membri migranți, 60,8% dintre copiii continuă a fi lăsați în țară fără nici o formă de protecție legală (tutelă, curatelă), iar bunicii, rudele sau persoanele cărora le sunt încredințați acești copii nu-i pot reprezenta și apăra drepturile lor legale în cazul survenirii situațiilor de abuz. Datele revizuirii strategice a sistemului de protecție a copilului din Moldova, relatează că, 14% dintre copiii plasați în sistemul rezidențial de îngrijire sunt victime ale abuzului și neglijării ori a situațiilor suspecte de acest gen, de asemenea 6% dintre copii sunt plasați din cauza plecării părinților lor peste hotare⁷⁵.

Deși cadrul strategic și politic național nu deține careva indicatori care ar permite monitorizarea impactului migrației asupra populației vârstnice, analiza situației în acest context ar putea fi efectuată cu utilizarea sursele de date complementare: date ale cercetărilor și studiilor în domeniu efectuate de către diferite instituții și agenții. Astfel, conform acestora, în lipsa suportului din partea copiilor și rudelor care au migrat, persoanele vârstnice au fost impuse de a se descurca pe cont propriu în activitățile menajului, tot mai des apelând pentru serviciile de îngrijire din cadrul comunităților⁷⁶. În anul 2015, vârstnicii au constituit peste 80% dintre beneficiarii serviciilor de îngrijire la domiciliu și celor de alimentație a cantinelor de ajutor social, și peste 45% dintre beneficiarii serviciilor sociale specializate din cadrul comunităților⁷⁷.

Experiențele migratorii contribuie la schimbarea valorilor, a percepțiilor și a modelelor de comportament în rândul non-migranților prin formarea unei culturi a migrației. Analiza poate fi completată cu date adiționale, disponibile din diverse surse, care pot confirma anumite tendințe observate. Astfel, în acest context, conform datelor BNS, modul Ad-hoc „Migrația forței de muncă” complementar la AFM, în anul 2013, 7,9% din numărul total al populației de 15-64 ani (peste 207 mii) au declarat că intenționează să plece peste hotare în următoarele 6 luni. Distribuția acestor persoane în funcție de scopul călătoriei este următoarea: peste 70,1% (145,2 mii persoane) planifica să plece în scop de muncă, fiecare a 6-ea persoană (17,3%) planifica să-și viziteze rudele și prietenii, 5,1% - aveau ca scop afacerile/interesele de serviciu, 3,0% - doreau să plece în turism. Mai pronunțate aceste intenții erau în rândul bărbaților

---

⁷⁴ MSMPs (2017). Date prezentate pentru proiectul Compendiului Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova.

⁷⁵ CNPAC/OAK (2016). Mecanismul de monitorizare a implementării actelor intersectoriale și sectoriale în domeniul prevenirii și combaterii violenței, neglijării,exploatării și traficului copilului: Provocări și Perspective. Autori: Viorica Toartă și Maria Vremiș.

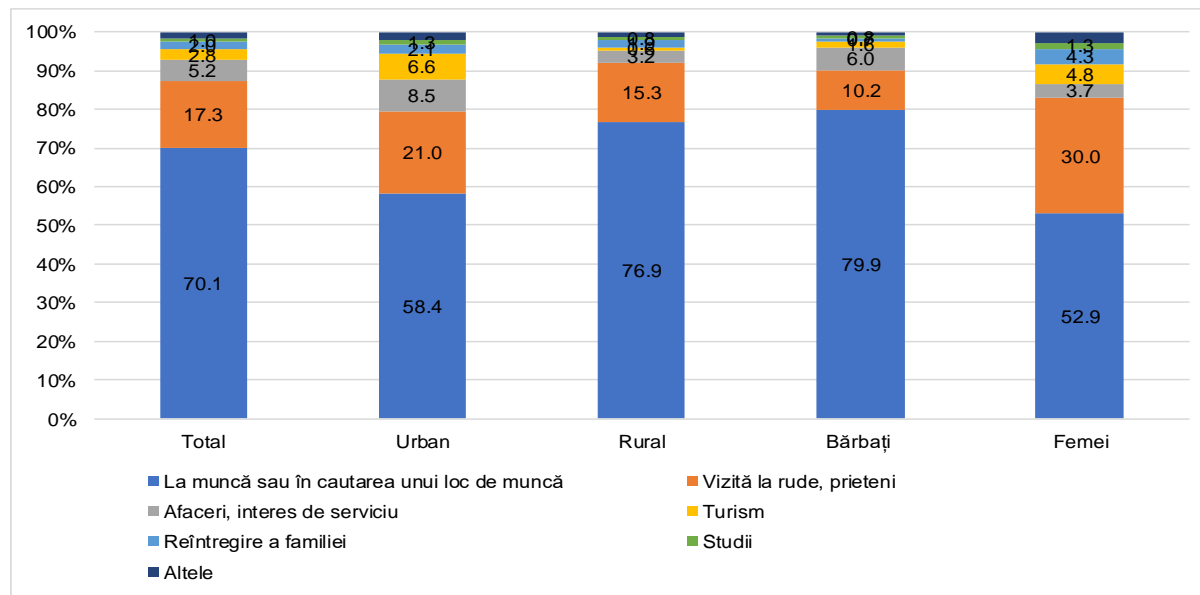
<http://cnpac.org.md/uploaded/Publicatii/studii/studiu%20mecanismul%20de%20monitorizare.pdf>

⁷⁶ UNDESA/UNFPA/MMPSF (2012). Îmbătrânirea populației în Republica Moldova. Cercetare la nivel național. http://demografie.md/files/8402_imbatrinirea_populatiei_in_republica_moldova.pdf

⁷⁷ Estimări efectuate de în baza datelor Raportului Social Anual 2015, al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

79,9%, iar din perspectiva mediilor de reședință în rândul persoanelor din mediul rural 76,9%⁷⁸ (Figura 12).

Figura 12. Distribuția persoanelor care intenționează să plece peste hotare în următoarele 6 luni după scopul plecării, pe medii și sexe, anul 2013

Sursa: BNS/AFM Modulul Ad-hoc „Migrația forței de muncă”

Subcapitolul 3.3. Mobilitatea generală a populației și repatrierea. Gradul de mobilitate transfrontalieră a populației, actualitatea și amploarea fenomenului emigrării definitive și tendințelor migrației de reîntoarcere sunt propuse de a fi analizate prin intermediul indicatorilor „3.6. Numărul de ieșiri ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat”; „3.7. Numărul de intrări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat”; „3.8. Numărul anual de emigrări autorizate”; „3.9. Numărul de persoane din cele emigrate autorizat, repatriate” și „3.10. Numărul de persoane emigrate autorizat, potențial repatrianți”. Începând cu anul 2014, dată cu liberalizarea regimului de vize, este observată o creștere a fluxurilor migraționale transfrontaliere care este confirmată prin datele statistice ale traversărilor la frontieră. BNS, în anul 2016, numărul de traversări ale frontierei de stat de către cetățenii Republicii Moldova, la ieșirea din țară a constituit 5,8 milioane, cu 3,6 % mai mult decât în anul 2015⁷⁹.

Emigrarea autorizată peste hotare, continuă să fie actuală în Moldova. În anul 2016 au emigrat autorizat 2.721 persoane, numărul acestora fiind în creștere cu 19% în raport cu anul 2015. Conform datelor privind fluxul anual al emigrării autorizate, pe parcursul ultimilor 3 ani a emigrat un număr mai mare de femei, ponderea acestora depășind cu circa 12% cea a bărbaților care au emigrat în această perioadă. Din perspectiva grupurilor de vârstă datele

⁷⁸ BNS (2013). Migrația Forței de Muncă. Tabelul 37 din Anexe. Page. 50.

http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/migratia/Sinteza_MFM_2012.pdf

⁷⁹ BNS (2017). Numărul de traversări ale frontierei de stat de către cetățenii străini și cetățenii Republicii Moldova în anul 2016. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=5524&idc=168>

arată că, emigrează preponderent persoane tinere, în vârstă până la 40 ani, care au constituit 64% în totalul migranților autorizați, cu o creștere de circa 21% în raport cu anul 2015. Preponderent emigrează populația din mediul urban, constituind 71,1% în totalul migranților autorizați, aceste tendințe rămânând neschimbate pe parcursul ultimilor ani. Totodată printre țările de destinație a migranților autorizați a prevalat Federația Rusă (32%), SUA (23%), Ucraina (13%), Germania (10%) și Israel (7%).

Numărul anual al persoanelor repatriate⁸⁰ în perioada 2014 - 2016 a oscilat între scăderi și creșteri. În anul 2016 numărul persoanelor repatriate a fost de 2.108 persoane, cu o reducere de 12,4% în raport cu anul precedent. În totalul persoanelor repatriate copiii au constituit 3,6% cu descreștere de 8,7% în raport cu anul 2015 și de 11,3% față de anul 2014⁸¹.

Capitolul IV. Gestionarea migrației, facilitarea (re)integrării și consolidarea diasporei.

Migrația reprezintă un fenomen ce necesită a fi gestionat și nu o problemă care trebuie rezolvată. În literatura de specialitate reîntoarcerea și reintegrarea migranților sunt considerate elemente ale ultimei etape a procesului migrației. Totodată intențiile și comportamentul de revenire ale migranților sunt factori determinanți în explicarea și prognozarea tendințelor de economisire, remitere și investire. Ele influențează nivelul de dezvoltare pe care îl poate oferi migrația pentru dezvoltarea țării de origine⁸². Reîntoarcerea migranților în țara de origine este determinată de o serie de factori atât de natură obiectivă, cât și de natură subiectivă. Conform clasificării efectuate de Francesco Cerase, există patru tipologii diferite, care determină reîntoarcerea migranților:

- *"reîntoarcerea în scop de pensionare"* include migranți de vârstă pre-pensionară (51 de ani și peste pentru femei și 54 de ani și peste pentru bărbați), care decid să revină acasă și să se retragă din câmpul muncii;
- *"reîntoarcerea pentru inovare"* se referă la persoanele care par a avea succes în realizarea potențialului lor de antreprenori în sectorul non-agricol și utilizează abilitățile dobândite și/sau economiile acumulate în străinătate;
- *"reîntoarcerea din conservatorism"* include migranții care au revenit în patrie din cauza expirării contractului/permisului de muncă, care au fost angajați în agricultura de subzistență, au fost inactivi din cauza studiilor sau activității desfășurate în gospodărie la momentul realizării studiului;
- *"reîntoarcerea din eșec"* se referă la migranții reîntorși din motive principale involuntare (motive familiale, probleme de sănătate, deportare sau expirarea contractului/permisului

---

⁸⁰Conform Legii Nr. 200 din 16 iulie 2010 privind regimul străinilor în RM, repatrierea este definită ca „reîntoarcere benevolă în patrie a persoanelor care s-au născut în Republica Moldova și a urmașilor acestora, în condițiile legii”.

⁸¹ BMA/MAI (2017). Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova.

http://bma.gov.md/sites/default/files/media/cs_pme_2017.pdf

⁸² Moșneaga, V. (2017). Migrație și dezvoltare: Aspecte politco-juridice.” Pag.87.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20politico-juridice.pdf

de muncă, urmate de tentative nereușite de a le extinde) sau cei, cu experiențe negative de migrație (condiții precare de muncă și salarii mici)⁸³.

Este evident faptul, că simpla invitație a migranților de a reveni în țara de origine nu se soldează cu succes, în cazul în care nu este complementată de oferirea unui pachet solid de stimulente și servicii care pot face această opțiune acceptabilă pentru persoanele respective⁸⁴. În cadrul acestui capitol analiza se propune de a fi efectuată prin prisma a 4 indicatori ai domeniului „*Servicii pentru gestionarea migrației, facilitarea (re)integrării și consolidarea diasporei*” din cadrul matricei de M&E DMD, urmând a fi dată o apreciere asupra măsurilor luate de către Guvern pentru gestionarea migrației de reîntoarcere, facilitarea reintegrării și consolidării relaționării cu diaspora.

Subcapitolul 4.1. Servicii pentru migranți și facilitarea (re)integrării acestora. Analizele efectuate în domeniu relatează că, oportunități de pe piața muncii și posibilitățile de investiție a economiilor acumulate, servicii publice diversificate și calitative, accesul la acestea sunt vitale pentru susținerea reintegrării migranților și familiilor acestora, dar și pentru reținerea și menținerea acestora în țările de origine⁸⁵. Indicatorii „4.1. Număr de servicii prestate de către Agenția Servicii Publice – centre multifuncționale”; „4.2. Număr de servicii consulare noi prestate de către misiunile diplomatice oficiile consulare ale Republicii Moldova peste hotare” și „4.3. Numărul de centre de reintegrare a migranților la nivel local instituite”, sunt propuși efectuarea analizei privind progresul eforturilor Guvernului în acest sens. În anul 2017, a fost creată Agenția Servicii Publice⁸⁶, care a fuzionat atribuțiile ÎS “CRIS “Registru”, ale ÎS “Camera Înregistrării de Stat”, ÎS „Cadastru”, ale „Serviciului Stare Civilă” și „Camerei de Licențiere”. Agenția urmează a fi presteze servicii publice după principiul „ghișeului unic” în cadrul a 35 de centre multifuncționale care urmează a fi deschise în 32 de raioane ale republicii și 3 în Chișinău. Primul astfel de centru multifuncțional de servicii publice a fost creat în municipiul Strășeni, în cadrul căruia la dispoziția cetățenilor, inclusiv de către migranți și familiile acestora, sunt propuse peste 100 de servicii publice care vizează: înregistrarea și evidența populației, înregistrarea și licențierea unităților de drept, înregistrarea bunurilor imobile și a drepturilor asupra acestora și documentarea conducătorilor auto. Pentru viitor se propune ca serviciile agenției să fie extinse și cu alte noi, cum sunt cele de: înregistrare a partidelor politice, cultelor religioase și organizațiilor nonguvernamentale⁸⁷.

---

⁸³Jean-Pierre Cassarino, “[Theorising Return Migration: The Conceptual Approach to Return Migrants Revisited.](#)” Revista internațională pentru societăți multiculturale, 6, nr. 2 (2004), UNESCO, Paris

⁸⁴Vremiș, M., Cantarji, V., Vladicescu, N., Toartă, V., Popova, N., Panzica, F., și Lipcanu, O. (2014). “Reîntoarcerea lucrătorilor migranți și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova”. (2014). Reîntoarcerea lucrătorilor migranți și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova. P.11. ILO/EU

⁸⁵ Ibidem.

⁸⁶ În conformitate cu prevederile Strategiei privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni privind reforma de modernizare a serviciilor publice pentru anii 2017 – 2021.

⁸⁷ <http://asp.gov.md/ro/news/agen%C8%9Bia-servicii-publice-deschis-ast%C4%83zi-oficial-primul-centru-multifunc%C8%9Bional>

Disponibilitatea serviciilor consulare, precum și spectrul diversificat al acestora pentru a răspunde nevoilor cetățenilor moldoveni aflați peste hotare, joacă un rol important în asigurarea suportului și protecției acestora în țările gazdă. În prezent, misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova oferă mai multe servicii de informare și asistență printre care se enumeră cele de: (i) obținerea actelor de identitate, solicitarea emigrării autorizate, soluționarea problemelor de cetățenie, repatriere, emiterea titlurilor de călătorie, legalizare a documentelor, etc. ; (ii) informații pentru călătorii în străinătate; (iii) informații de alerte; (iv) informații privind gestionarea situațiilor excepționale; (v) centrul de apel; (vi) informare și asistență victimelor traficului de ființe umane; (vii) răspunsuri la întrebări frecvente; (viii) banera afaceri consulare, care include și proiectului „Ambasada vine mai aproape de tine” scopul căruia este facilitarea accesul cetățenilor moldoveni aflați în peste hotare la servicii consulare de calitate și în mod operativ⁸⁸. De menționat, că informații adiționale în ceea ce privește numărul serviciilor noi puse la dispoziția cetățenilor moldoveni aflați peste hotare și accesarea acestora, urmează a fi solicitate de la MAEIE în procesul realizării exercițiului de M&E.

Serviciile oferite la nivel local pentru susținerea (re)integrării migranților sunt extrem de importante. În prezent printre aceste servicii pot fi menționate Birourile Comune de Informații și Servicii (BCIS)⁸⁹, rețeaua de Centre de dezvoltare inovativă a carierei SYSLAB⁹⁰, care oferă servicii diferitor grupuri de beneficiari, printre care sunt și migranții reîntorși . În contextul respectiv, necesită a fi menționat și Mecanismul de Interinstituțional de Referire pentru (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare, care a fost dezvoltat și pilotat cu suportul proiectului PNUD „MiDL”, pe parcursul anului 2017 în cadrul a 10 agenții teritoriale de ocupare a forței de muncă. În rezultat, pe lângă dotarea cu echipament de birou a agențiilor vizate, a fost actualizat SIA al ANOFM pentru a permite o mai bună a colectare a datelor despre migranții reîntorși, iar specialiștii responsabili de reintegrare au fost instruiți și pot deservi mai bine grupurile țintă⁹¹.

Cât privește serviciile de integrare a imigranților, în anul 2017 în cadrul Biroului Migrație și Azil al MAI au fost instituite 3 centre regionale (Nord, Centru și Sud) de integrare pentru străini. Centrele reprezintă un ghișeu unic de recepționare a cererilor de la imigranți și de redirectionare a acestora către autoritățile și serviciile de care au nevoie. Totodată, printre serviciile care urmează a fi oferite pot fi enumerate cele de informare a străinilor despre activitățile și programele de integrare existente, serviciile de consiliere și asistare a străinilor, inclusiv stabilire și promovare a legăturilor între comunitățile și asociațiile de imigranți⁹².

---

⁸⁸ <http://www.mfa.gov.md/ambasada-vine-de-tine/>

⁸⁹ Instituite prin Hotărârea Guvernului nr. 661 din 30.08.2013, pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Biroului Comun de Informații și Servicii

⁹⁰ 5 Centre SYSLAB create cu suportul PNUD în perioada 2013 -2015.

⁹¹ PNUD MiDL. http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project.html

⁹² https://www.publika.md/guvernul-a-decis-crearea-a-trei-centre-de-integrare-pentru-strainii-din-moldova_2974147.html

Subcapitolul 4.2. Servicii și platforme informaționale pentru membrii diasporei. Antrenarea diasporei în activități de diseminare a informației privind oportunitățile de angajare și de investire în țara de origine, cât și în procesul de implementare a proiectelor de dezvoltare, constituie un factor important de menținere a legăturii dintre comunitățile de migranți și țara de origine⁹³. Indicatorul „4.4. Numărul de vizitatori unici ai platformelor electronice dedicate informării membrilor diasporei” este propus pentru măsurarea accesului membrilor diasporei la informațiile pe care le oferă statul pe durata întregului ciclu migrațional (înainte de plecare, în timpul aflării peste hotare și la reîntoarcere). O analiză mai detaliată în acest sens va fi posibil de efectuată la momentul prezentării datelor pentru indicatorul respectiv în procesul de realizare exercițiului de M&E DMD.

Capitolul V. (Re)Integrarea migrațiilor reîntorși și imigranților. Literatura de specialitate relatează că, succesul reintegrării sociale și economice a migrațiilor reîntorși sunt influențate atât de factori de natură individuală, cât și cei de natură sistemică care țin de diversitatea, calitatea serviciilor oferite, precum și de accesul grupului dat de beneficiari la acestea. În cadrul prezentului capitol prin intermediul a 10 indicatori ai domeniului „(Re)Integrarea migrațiilor reîntorși și imigranților” din cadrul matricei de M&E DMD, urmând a fi efectuată o analiză a impactului pe care le-au produs eforturile întreprinse de către agențiile statului pentru asigurarea accesului la serviciile oferite migrațiilor reîntorși, familiilor acestora, precum și străinilor care au imigrat în Republica Moldova.

Subcapitolul 5.1. Reintegrarea migrațiilor reîntorși. Accesul la serviciile de (re)integrare, precum și impactul acestora asupra beneficiarilor se propune de a fi analizat prin intermediul indicatorilor „5.1. Numărul persoanelor integrate și reintegrate prin intermediul mecanismului bazat pe principiul abordării integrate a domeniului de (re)integrare la nivel central și local”; „5.4. Număr de copii reîntorși de peste hotare înscriși la studii și incluși în Sistemul informațional de management în educație”; „5.5. Număr de copii integrați în urma programelor de integrare a copiilor și adulților reîntorși de peste hotare”; „5.6. Numărul de cetățeni moldoveni reîntorși de peste hotare informați prin intermediul centrelor multifuncționale ale Agenției Servicii Publice”; „5.7. Numărul de tineri reveniți în Moldova informați despre programele de suport pentru inițiativele tinerilor din organizațiile de tineret” și „5.8. Numărul de beneficiari ai ghișeului unic pentru documentarea străinilor”. De menționat că, în lipsa datelor publice pentru indicatorii respectivi, o analiză în acest sens va fi posibil de a fi efectuată după prezentarea valorilor pentru aceștia în cadrul exercițiului de M&E în domeniul DMD ce urmează a fi efectuat.

Subcapitolul 5.2. Integrarea imigranților. Integrarea trebuie privită ca un proces de participare activă a imigranților la toate dimensiunile societății, proces privit din două direcții: atât din punctul de vedere al imigranților, cât și cel al societății țării-gazdă. Aceasta implică pe

---

⁹³ Vreșiș, M., Cantarji, V., Vladicescu, N., Toartă, V., Popova, N., Panzica, F., și Lipcanu, O. (2014). „Reîntoarcerea lucrătorilor migranți și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova”. (2014). Reîntoarcerea lucrătorilor migranți și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova. P.11. ILO/EU

de o parte responsabilitatea țării-gazdă de a asigura posibilități pentru participarea imigranților la dimensiunile vieții economice, sociale, culturale și civile, pe de altă parte, din partea străinilor presupune respectarea normelor și valorilor fundamentale ale țării-gazdă și, totodată participarea activă în procesul integrare, fără însă ași pierde propria identitate⁹⁴. Astfel, indicatorul „5.8. Numărul de beneficiari ai ghișeului unic pentru documentarea străinilor; 5.9 Numărul de persoane deservite în centrele de integrare pentru străini create și funcționale și „5.10. Numărul de străini incluși în activitățile de integrare”, este propus pentru aprecierea accesului la serviciile de integrare și a participării imigranților la procesul dat. În lipsa unor valori accesibile public pentru indicatorul dat, o analiză a acestuia urmează a fi efectuată după prezentarea datelor de către instituția parteneră în cadrul procesului de M&E DMD.

Subcapitolul 5.3. Suportul membrilor diasporei și protecție în situații de criză. Modul cum statul de origine intervine în susținerea și susținerea membrilor diasporei și familiilor imigranților aflați în situații dificile se propune de a fi analizat prin intermediul indicatorilor „5.2. Numărul de persoane care au beneficiat de protecție și sprijin din partea MDOC în situații de criză conform mecanismului de acordare a sprijinului de urgență” și „5.3. Numărul beneficiarilor programului extra-curricular dedicat copiilor și tinerilor din familii cu părinți plecați peste hotare și celor aflați în dificultate”. O analiză în acest context va fi efectuată după prezentarea datelor pentru indicatorii respectivi în cadrul procesului de M&E DMD.

Capitolul VI. Cadrul de politici, programe și dialogul civil cu diaspora. Integrarea migrației în cadrul de politici și programe de dezvoltare poate fi definită drept proces de evaluare a consecințelor migrației asupra unor acțiuni (sau obiective) planificate. Avantajele unei astfel de abordări sunt multiple: (i) asigură faptul că migrația este privită ca o problemă care afectează toate aspectele dezvoltării economice și sociale ale statului; (ii) permite integrarea migrației în strategia națională de dezvoltare, respectiv politicile și programele sectoriale, favorizând o abordare coerentă în locul unor acțiuni fragmentate, neordonate; (iii) asigură o coordonare și comunicare mai bună între instituțiile Guvernului, rezultând în performanțe pozitive majore; (iv) contribuie la identificarea lacunelor /problemele/devierilor în cadrul politicilor și programelor, și stimulează introducerea de ajustări pertinente și aprobare de instrumente internaționale relevante; (v) facilitează finanțarea și asistența tehnică destinată activităților referitoare la migrație; (vi) contribuie la atragerea și mobilizarea resurselor diasporei pentru participare dezvoltarea țării de origine. În cadrul acestui capitol analiza se propune de a fi efectuată prin intermediul a 12 indicatori ai domeniului „Cadrul de politici și programe și dialogul civil cu diaspora” din cadrul matricei de M&E DMD, urmând a fi dată o

---

⁹⁴ Vaculovschi, D. (2017). „Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual”, Subcapitolul 7. „Migrația circulară și munca decentă”, pag. 198. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”.
http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

apreciere asupra mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului DMD, a calității dialogului civil cu diaspora, precum și parteneriatelor create pentru susținerea dezvoltării țării .

Subcapitolul 6.1. Politici și programe cu considerare a impactului migrațional și a opiniei diasforei. Fiind un fenomen multidimensional după caracterul și efectele sale pe care le produce, migrația impune o abordare complexă în cadrul politicilor și programelor cu implicare a tuturor părților interesate. Mecanismul de abordare integrată a domeniului DMD pus în aplicare în anul 2017, este chemat nu doar să îmbunătățească comunicarea și coordonarea între autoritățile publice de diferite niveluri, dar și să consolideze calitatea dialogului civil, inclusiv cu membrii diasforei, în realizarea obiectivelor strategice ale politicii de stat în domeniul DMD. Indicatorul „6.1. Ponderea politicilor sectoriale ce conțin impactul migrațional” este propus pentru evaluarea gradului de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor și programelor sectoriale, precum și pentru aprecierea mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului DMD. Analiza urmează a fi efectuată de către BRD în baza informațiilor respective prezentate de către „Punctele de contact pentru domeniul DMD,, din cadrul instituțiilor APC.

Rolul de *partener* plasează Guvernul și organizațiile din diasporă într-o relație bazată pe interes reciproc și beneficii comune. Indicatorii „6.2. Ponderea politicilor naționale în domeniul diaspora, migrație și dezvoltare consultate cu reprezentanții diasforei și cu partenerii externi” și „6.12. Numărul grupurilor de Excelență ale Diasforei funcționale” sunt propuși pentru analiza și aprecierea mersului și calității dialogului civil al statului cu diaspora. Un exemplu elocvent de consultare cu membrii diasforei a fost constituirea grupului de lucru extins pentru elaborarea Strategiei „Diaspora 2025”, fiind elaborat conceptul Strategiei, care stabilește cadrul general pentru asigurarea coerenței politicilor statului cu privire la diasporă și implementarea unei viziuni comune a Guvernului asupra diasforei și dezvoltării⁹⁵.

Un alt exemplu este programul Grupurile de Excelență ale Diasforei (GED)⁹⁶, lansat în anul 2017, scopul căruia este dezvoltarea mecanismului funcțional de colaborare dintre instituțiile guvernamentale și experții înalt calificați din diasporă în domeniile strategice de dezvoltare socio-economică a Republicii Moldova. În cadrul programul a fost prevăzută crearea a cinci Grupuri de Excelență formate în baza domeniilor prioritare pentru Guvern. Grupurile sunt conduse de 8 experți înalt-calificați, selectați prin concurs din diasporă, care lucrează asupra

---

⁹⁵ Moșneaga, V. (2017). Migrație și dezvoltare: Aspecte politico-juridice.” Pag.101.

http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspect_e%20politico-juridice.pdf

⁹⁶ Realizat în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților de dezvoltare a Moldovei prin crearea parteneriatelor dintre diasporă și țara de origine” finanțat de Fondul pentru Dezvoltare al OIM și implementat de OIM, misiunea în Moldova în parteneriat cu Biroul Relații cu Diaspora și Ministerul Educației al Republicii Moldova

propunerilor de politici publice și anumitor proiecte stabilite de comun acord cu reprezentanții Guvernului⁹⁷.

Subcapitolul 6.2. Programe pentru reintegrare și valorificare a beneficiilor migrației. Fiind un proces dinamic și de durată în timp, succesul reintegrării migranților reîntorși în țara de origine este influențată de prezența programe speciale, care să compileze tot setul de măsuri destinate acestui grup de persoane. Indicatorii „6.4. Număr de programe orientate spre valorificarea competențelor obținute în procesul migrației în dezvoltarea afacerilor și comunități, elaborate și implementate” și „6.5. Număr de programe de formare inițială și continuă orientate spre nevoile cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare”, sunt propuși pentru analiza progresului acțiunilor Guvernului în vederea valorificării pentru dezvoltarea țării a beneficiilor din migrație. O analiză în acest context urmează fi efectuată după prezentarea datelor pentru indicatorii respectivi în cadrul procesului de M&E DMD.

Subcapitolul 6.3. Parteneriate pentru implementare programelor și inițiativelor pentru dezvoltare. Mecanismele și procedurile inițiate de către Guvern ce permit entităților publice să se angajeze în parteneriate de încredere cu organizațiile din diasporă, de cele mai multe ori rezultă în rezultate pozitive pentru dezvoltarea țării. Astfel, membrii comunităților de migranți au posibilitatea de a se implica nemijlocit în inițierea și implementarea proiectelor de dezvoltare ale comunităților de origine, răspunzând în același timp, la solicitările venite din partea autorității publice partenere. Indicatorii „6.3. Număr de programe/proiecte-pilot referitor la migrație și reintegrare pentru diferite profiluri ocupaționale, lansate cu participarea autorităților competente din statele UE”; „6.6. Număr de proiecte implementate în cadrul programului guvernamental „Diaspora Engagement Hub””; „6.7. Numărul inițiativelor comune implementate în cadrul parteneriatelor la nivel regional create de către asociațiile diasporei”; „6.8. Numărul inițiativelor diasporei finanțate”; „6.9. Număr de măsuri/proiecte locale implementate în comun de către migranți și autoritățile publice locale și centrale din Moldova”; „6.10. Numărul de parteneriate dintre meșterii populari și diaspora moldovenească pentru promovarea produsului în țările europene create” și „6.11. Numărul proiectelor de importanță națională și internațională din domeniul turismului, implementate în bază de parteneriat între agenții economici din țară și diaspora moldovenească”, sunt propuși pentru evaluarea calității și impactului parteneriatelor create pentru implementare de programe și proiecte, precum și a inițiativelor pentru dezvoltare. O analiză detaliată în acest domeniu va fi posibilă după prezentarea datelor pentru indicatorii respectivi în cadrul exercițiului de M&E DMD. Totuși unele exemple în acest context pot fi oferite în cadrul prezentului Ghid. Astfel, Diaspora Engagement Hub este un program nou de granturi

---

⁹⁷ <http://www.cancelaria.gov.md/ro/content/sapte-experti-inalt-calificati-din-diaspora-vor-fi-liderii-grupurilor-de-excelenta-ale>; <http://www.iom.md/ro/news/grupurile-de-excelen%C8%9B%C4%83-diasporei-au-fost-selecta%C8%9Bi-opt-exper%C8%9Bi-%C3%AEnalt-califica%C8%9Bi-din-diaspor%C4%83>;

tematice, adresat cetățenilor originari din Republica Moldova aflați peste hotare, inclusiv asociațiilor și grupurilor de inițiativă, implementat pe parcursul anului 2016-2016 de BRD în parteneriat cu OIM. Scopul programului este de a-i susține pe moldovenii din străinătate în implementarea ideilor lor și de a pune în valoare capitalul uman al diasporei. Programul conține șapte subprograme: (i) Proiecte de crowdfunding ale diasporei; (ii) Abilitatea femeilor din diasporă; (iii) Program local de revenire voluntară a diasporei; (iv) Proiecte inovatoare ale diasporei; (v) Reîntoarcerea profesională a diasporei; (vi) Centre educaționale în diasporă și (vii) Parteneriate tematice regionale⁹⁸.

Un alt exemplu constituie activitățile modelul inovativ de canalizare a potențialului migranților în dezvoltarea localităților lor de baștină, creat și pilotat cu suportul proiectului PNUD MiDL în 40 de localități din toate zonele geografice ale Moldovei. În rezultat în localitățile respective a fost integrată cu succes migrația în dezvoltarea locală atât la nivel instituțional (primarii și persoanele responsabile pentru migrație desemnate și capacitate, baze de date locale pe migrație lansate și actualizate regulat) cât și la nivel de politici (strategiile locale de dezvoltare socio-economică elaborate/actualizate având aspectele migraționale integrate pe deplin), prin consultarea largă a migranților pe durata întregului proces. Au fost create și consolidate 40 Asociații de Băștinași pilot drept mecanism instituțional de implicare continuă și eficientă a migranților în planificarea dezvoltării locale. Totodată, în localitățile partenere au fost lansate 23 proiecte de dezvoltare a serviciilor locale, care au fost plasate pe platforma locală de colectare de fonduri Guvern24, pentru a fi finanțate și implementate în comun de autoritățile locale și migranți. Astfel, circa 5500 migranți au contribuit cu peste 2 mln. MDL pentru îmbunătățirea serviciilor locale în satele și orașele de baștină⁹⁹.

Concluzii. Concluziile reprezintă un mijloc de sinteză a constatărilor principale rezultate din evaluare și urmează să:

- ofere o apreciere generală asupra gradului de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor și programelor sectoriale, mersului implementării mecanismului de abordare integrată a domeniului dat, dar și a impactului migrațional al măsurilor implementate.
- menționeze principalele probleme/provocări identificate în cadrul evaluării și care afectează procesului de integrare a domeniului DMD în cadrul politicilor și programelor sectoriale, precum și mersul mecanismului de abordare integrată a domeniului respectiv.
- acorde o apreciere, pe marginea fiecărui capitol la finele raportului de evaluare, referitor la atingerea de către grupul de indicatori stabiliți a țintelor trasate, cu menționarea: (i) indicatorilor care au atins ținta; (ii) indicatorilor care înregistrează progrese, însă ținta care este dificilă de atins și (iii) indicatorilor care nu ating ținta, sau puțin probabil o vor atinge, și care înregistrează probleme, conform exemplului prezentat în *tabelul 3* de mai jos.

---

⁹⁸ <http://brd.gov.md/ro/content/diaspora-engagement-hub-1>;

⁹⁹ http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project.html

Tabelul 3. Gradul de atingere a țintelor trasate de către indicatorii de M&E DMD (exemplu)

Nr. d/o	Denumire indicator	Realizat în anul 2016	Planificat 2020/2021	Probabilitatea atingerii până în 2020/2021	Documentul de politici conexe	Sursa datelor
I. Migrația și Dezvoltarea						
1.1.	Pondere de depozitelor în PIB, %	39,5%	45%	medie	SND 2020	BNM, BNS
1.4.	Rata de ocupare a populației, %	40,8%	43,2%	medie	SNOFM 2017-2021	BNS
II. Securitatea socială și protecția muncii						
2.1.	Număr de acorduri de securitate socială negociate și semnate	13	12	Înaltă	SND 2020 SNOFM 2017-2021	CNAS
III. Diminuarea fluxurilor migraționale						
3.2.	Proporția populației plecate în alte țări la lucru sau în căutare de lucru (total din populația inactivă în vârstă de 15 ani și peste)	18,6%	18% în 2020 17,5% în 2021	Înaltă	SNOFM 2017-2021	BNS
3.3.	Exodul tinerilor (cu vârste între 15-29 ani) în totalul populației tinere de vârsta respectivă	16% în 2015	10%	Joasă		BNS

- ofere propuneri și recomandări pertinente (pentru nivelul național, respectiv sectorial) privind depășirea provocărilor identificate, inclusiv celor în atingerea țintelor trasate pentru unii indicatori.

Bibliografie

1. ANOFM (2017). "Raport de activitate pentru anul 2016", Subcapitolul 4.3. Reîntoarcerea persoanelor de peste hotare..
<http://anofm.md/files/elfinder/Raportul%20activit.%20ANOFM%202016%20%20ultima%20varianta.docx>
2. BNS (2013). "Migrația forței de muncă în Republica Moldova", realizată ca modul complementar la cercetarea Ancheta Forței de Muncă în trimestrul IV, 2012.
3. BNS (2015). Tranziția de la școală la muncă.
http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Cercetarea_TSM/Sinteza_TSM_2015.pdf
4. BNS (2017). Banca de date statistice a Moldovei. Ratele de activitate, ocupare și șomaj pe grupe de vârstă, sexe și medii, 2000-2016.
http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_03%20FM_03%20MUN_MUN010/MUN010400.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774
5. BNS (2017). „Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate, pe grupe de vârstă, sexe, medii și trimestre, 2000–2016.
http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala_03%20FM_03%20MUN_MUN070/MUN070200.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774
6. BNS (2017). Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru, în străin pe Grupe de vârstă, Sexe, Ani, Trimestre și Medii, 2000-2017.
<http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774>
7. BNS (2017). Numărul de traversări ale frontierei de stat de către cetățenii străini și cetățenii Republicii Moldova în anul 2016.
<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=5524&idc=168>
8. BMA (2016). "Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova 2010-2015. Raport Analitic". http://www.mai.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport-analitic-pme_2010-2015_ed_2016.pdf
9. BMA (2017). "Compendiu Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova". Migrația temporară a forței de muncă.
http://bma.gov.md/sites/default/files/media/cs_pme_2017.pdf
10. BRD (2017). <http://brd.gov.md/ro/content/diaspora-engagement-hub-1>;
11. BRD (2017)
http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project.html
12. CNPAC/OAK (2016). Mecanismul de monitorizare a implementării actelor intersectoriale și sectoriale în domeniul prevenirii și combaterii violenței, neglijării, exploatării și traficului copilului: Provocări și Perspective. Autori: Viorica Toartă și Maria Vremiș.
13. GoRM/SDC/ UN (2017). "Raport de evaluare intermediară a Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”". Evaluare realizată de Centrul Analitic Independent Expert-Grup. <http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/sdg/raport-de-evaluare-intermediar-a-strategiei-naionale-de-dezvolta.html>

14. Jean-Pierre Cassarino, “Theorising Return Migration: The Conceptual Approach to Return Migrants Revisited.” Revista internațională pentru societăți multiculturale, 6, nr. 2 (2004), UNESCO, Paris
15. EU (2016). ” European Union Joint Analysis . Programming in the Republic of Moldova until 2020”. Employment and Education., pag.55. <https://europa.eu/capacity4dev/joint-programming/document/moldova-joint-analysis-paper-september-2016>
16. Eurostat (2011). Codul de Bune Practici al Statisticilor Europene. Pentru autoritățile statistice naționale și comunitare. Principiul 9, indicatorul 9.4. <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5922385/10425-RO-RO.PDF>)
17. Expert-Grup (2017). Notă de Concept privind viziunea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”. (Proiect).
18. MECC (2017). Raport de activitate a Ministerului Educației pentru anul 2016. Subcapitolul 6.1. Dezvoltarea cadrului normativ privind educația adulților în context european. Pag. 48. http://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_me_2016.pdf
19. MMPSF (2016). ”Raportul Social Anual 2015”. <http://msmps.gov.md/sites/default/files/document/attachments/rsa2015.pdf>
20. Moșneaga, V. (2017). Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia. Ciclu de studii: Cartografierea diasporei, III.
21. NEXUS/CALM (2015). Migrația în calitate de factor al coeziunii și dezvoltării locale. Ghid informativ în ajutorul APL. Autori: Osadci, A., și Furdui, V. http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/NEXUS-CALM20Ghid20APL_APC_ROM1.pdf
22. REG (CE) nr.223/2009 privind statisticile europene, cu amendamentele operat din Mai 2015. [https://publications.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/752204c9-2b25-44db-a7f5-e54398a5ee25/language-ro;](https://publications.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/752204c9-2b25-44db-a7f5-e54398a5ee25/language-ro)
23. OIM/UNDP/UNWomen/GMG/SDC/GoRM (2010). ”Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare. Ghid pentru factorii de decizie și specialiști.” <http://odimm.md//files/rapoarte/Raport%20PARE%202016.pdf>
24. OIM (2017). Raportul incipient privind situația actuală și procedurile existente de M&E a politicilor în domeniul DMD. Elaborat de către Vremiș M., și Toartă V. consultanți naționali.
25. OIM (2017). Concepția privind instituirea cadrului de M&E participativă a politicilor în domeniul DMD pentru măsurarea implementării abordării integrate în acest sens. Elaborat de către Vremiș M., și Toartă V. consultanți naționali.
26. Vremiș, M., Cantarji, V., Vladicescu, N., Toartă, V., Popova, N., Panzica, F., și Lipcanu, O. (2014).”Reîntoarcerea lucrătorilor migranți și dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova”. pag. 15. ILO/EU http://www.brd.gov.md/sites/default/files/document/attachments/06_studiu_ilo_reint_oarcerea_lucratorilor_migranti_si_desvoltarea_rm_2014_rom.pdf
27. Vaculovschi, D. (2017). ”Migrație și Dezvoltare: Aspecte socioeconomice. Manual”, Subcapitolul 2.3 „Legătura dintre migrație și dezvoltare”. Elaborat cu sprijinul SDC/OIM/PNUD în cadrul proiectului global comun „Integrarea migrației în strategiile de dezvoltare”. http://www.iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf
28. UN Moldova/ GoRM (2017). ”Cadrul de Parteneriat ONU – Republica Moldova pentru Dezvoltare Durabilă 2018-2020. Cadrul de Asistență ONU pentru Dezvoltare pentru Republica Moldova”. Domeniul prioritar 2: Creșterea economică durabilă, incluzivă și

echitabilă.

<http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/strateg/UNDAF%20Moldova%20RO.pdf>

29. UNDESA/UNFPA/MMPSF (2012). Îmbătrânirea populației în Republica Moldova.

Cercetare la nivel național.

http://demografie.md/files/8402_imbatrinirea_populatiei_in_republica_moldova.pdf

30. WB (2017). "Migration and Development Brief 27. Migration and Remittances. Recent Developments and Outlook. Special Topic: Global Compact on Migration".

<http://pubdocs.worldbank.org/en/992371492706371662/MigrationandDevelopmentBrief27.pdf>

31. WB (2017). World Development Indicators. Personal remittances, received as % of GDP, Moldova.

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS&country>

32. PNUD MiDL.

http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project.html